

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ
НАЦРТА ЗАКОНА О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА
ЗАКОНА О АУТОРСКОМ И СРОДНИМ ПРАВИМА

I. УСТАВНИ ОСНОВ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Уставни основ за доношење овог закона садржан је у одредби члана 97. став 1. тачка 7. Устава Републике Србије, на основу које Република Србија уређује и обезбеђује својинске и облигационе односе и заштиту свих облика својине.

II. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Закон о изменама и допунама Закона о ауторском и сродним правима (у даљем тексту: Закон) има за циљ успостављање ефикаснијег националног система правне заштите ауторског и сродних права. Оне се односе на унапређење колективног остваривања ауторског и сродних права, на продужење трајања заштите имовинских права интерпретатора и произвођача фонограма и на јачање грађанско-правне заштите ауторског и сродних права. Измене које се односе на продужење трајања заштите проузроковане су потребом усклађивања нашег закона са Директивом бр. 2011/77/ЕУ Европског парламента и савета од 27. септембра 2011. године (у даљем тексту: Директива 2011/77/ЕУ), којом се мења и допуњава Директива 2006/116/ЕУ о трајању заштите ауторског и одређених сродних права. Измене и допуне које се односе на грађанско-правну заштиту произашле су из обавезе усклађивања са Директивом 2004/48/ЕУ Европског парламента и савета од 29.4.2004. године о спровођењу права интелектуалне својине (у даљем тексту: Директива 2004/48/ЕУ).

Такође, Закон допуњује поједине одредбе важећег Закона о ауторском и сродним правима („Службени гласник РС”, бр. 104/09, 99/11 и 119/12 - у даљем тексту: важећи закон) које се односе на искључиво право емитовања, реемитовања, интерактивног чињења дела доступним јавности право послуге, правну заштиту произвођача базе података и ограничење права аутора рачунарског програма, све са циљем да се у том делу одредбе домаћег прописа ускладе са одредбама следећих Директива ЕУ: Директива о правној заштити база података 96/9 ЕЗ, Директиве о хармонизацији одређених аспеката ауторског права и сродних права у информатичком друштву 2001/29 ЕЗ, Директиве о заштити рачунарских програма 91/250/ЕЕЗ, Директиве о праву закупа и послуге 115/2006 и Директиве о усклађивању одређених правила о ауторском и сродним правима која се примењују на сателитско емитовање и кабловско реемитовање 93/83/ЕЕЗ. Након анализе коментара које је Европска Комисија дала у односу на достављене табеле усклађености, утврђено је да је поједине одредбе важећег закона потребно изменити и/или допунити како би се Закон о ауторском и сродним правима ускладио са европским законодавством. Тако су у текст измена/допуна укључене и све сугестије добијене од Канцеларије за европске интеграције, укључујући и мишљења добијена у току билатералног скрининга за Поглавље 7 - Права интелектуалне својине који је одржан 12. и 13. новембра 2014. године

Значајна измена коју Закон уводи односи се на израчунавање трајања заштите коауторских имовинских права на музичким композицијама са речима (права текстописаца и аутора музике). У складу са чланом 1. став 1. Директиве 2011/77/ЕУ

предвиђен је јединствен рок заштите за музичке композиције са речима који износи 70 година од смрти последњег преживелог коаутора.

Предложеним изменама важећег закона врши се усклађивање са чланом 1. став (2)а Директиве 2011/77/ЕУ и продужава заштита имовинских права интерпретатора који су своје интерпретације забележили на фонограм, са 50 на 70 година. По важећем закону, имовинско право интерпретатора траје 50 година од дана настанка интерпретације, а ако је интерпретација законито објављена или издата, онда тај рок тече од датума издавања, односно, објављивања.

Усклађивањем са чланом 1. став (2)б Директиве 2011/77/ЕУ уводи се још једна значајна новина која ће додатно побољшати правни положај интерпретатора. Законом се предвиђа обавеза произвођача фонограма да интерпретатору плаћа додатну годишњу накнаду за сваку пуну годину која наступи после педесете године од дана законитог издавања фонограма, односно, за сваку пуну годину која наступи после педесете године од дана његовог јавног саопштавања, ако фонограм није издат.

Изменама важећег закона које се односе на грађанско-правну заштиту ауторског и сродних права проширује се круг лица која могу да поднесу тужбу због повреде ауторског и сродних права, уводе се измене у погледу изрицања привремених мера и мера обезбеђења доказа, као и обезбеђења у интересу супротне странке. Закон предвиђа да привремене мере могу да буду донете и без саслушања туженика, посебно онда када би такво одлагање могло нанети штету тужиоцу. Тиме се обезбеђује ефикаснија заштита носиоца права.

Закон уводи и одредбу према којој суд, који води поступак по тужби због повреде ауторског права, информације о повреди ауторског права и сродних права може да тражи не само од лица које је извршило повреду права, већ и од трећих лица која су са тим лицем у пословном смислу повезана. На тај начин је прецизирано да се информације о повреди права могу тражити и од лица које поседује робу којом се повређује ауторско или сродно право или од лица које пружа услуге којима се повређују та права.

Предвиђено је и укидање јединствене накнаде која се плаћа организацијама за колективно остваривање ауторских и сродних права (брисање члана 127. став 10. важећег закона), из разлога што ово решење није у складу са Бернском конвенцијом и ТРИПС споразумом Светске трговинске организације. Такође, предлаже се и уклањање одредбе која се односи на поделу јединствене накнаде за јавно саопштавање музичких дела, интерпретација и фонограма, у односу 50% организацији аутора и 50% организацијама које заступају интерпретаторе и произвођаче фонограма (члан 171а важећег закона) из разлога што она није у складу са чланом 3. став 1. Директиве бр. 2001/29/ЕУ.

Поред усклађивања са наведеним европским директивама, Закон доноси и одређене новине у домену ограничења ауторског и сродних права.

Предложеним новим чланом 53а предвиђено је да је дозвољено (без дозволе аутора или носиоца сродног права и без плаћања накнаде) јавно саопштавање ауторских дела која се емитују, као и јавно саопштавање ауторских дела са носача звука и слике, у просторијама у којима се обављају: стари занати, уметнички занати и послови домаће радиности. Те три категорије предузетника неће бити у обавези да плаћају накнаду ауторима и носиоцима сродних права, ако јавно саопштавање није учињено ради остваривања посредне или непосредне имовинске користи. У односу на старе и уметничке занате, као и у односу на послове домаће радиности евидентно је да се обављају од стране малог броја предузетника, те да су послови који су у вези са очувањем традиција националног културолошког идентитета, односно да су у „одумирању“ јер не постоји економски интерес за њиховим бављењем, већ опстају у мери у којој су део очувања породичних традиција и вештина, па

су кумулативно испуњена три услова под којима је могуће прописати изузетак из члана 42. став 1. важећег закона и то: ради се о специјалном случају у коме интересу аутора треба претпоставити интерес неке друге друштвене групе који се непосредно уклапа у општи интерес коме право у целини тежи; обим ограничења није у супротности са уобичајеним искоришћавањем дела; такво ограничење не вређа неразумно легитимне економске интересе аутора.

Закон уводи и неке значајне новине када је реч о одредбама које уређују колективно остваривање ауторског и сродних права.

Предложеним изменама члана 162. важећег закона прави се јасна разлика између два основа за одузимање дозволе за рад организацији за колективно остваривање ауторског и сродних права: тежег кршења закона и поновљеног кршења закона. Тиме се појашњава да повреда закона од стране колективне организације не мора да буде поновљена више пута да би била разлог за одузимање дозволе. Такође, појашњава се да није само кршење одредаба важећег закона разлог за одузимање дозволе организацији, већ и кршење одредаба статута, плана расподеле и њених других општих аката.

Предложеном изменом члана 167. важећег закона, прецизније је утврђено како треба да изгледа садржај плана расподеле организација за колективно остваривање ауторског и сродних права. План расподеле је правни основ за расподелу убраних накнада. Он стога мора бити јасан и на закону заснован. Предложена измена има за циљ да спречи да план расподеле буде тако формулисан да оставља простор да појединци или органи унутар организације арбитрарно процењују како да се врши расподела убраних прихода.

Предложеном изменом члана 184. важећег закона, прецизније се уређује питање трошкова које у свом раду имају организације које колективно остварују права аутора или носилаца сродних права. Циљ ове измене је да се питање трошкова уреди на прецизнији начин и да се обезбеди да организације за колективно остваривање ауторског и сродних права троше онолико колико је неопходно за квалитетно и ефикасно остваривање права својих чланова и искључиво у интересу свог чланства.

Изменама члана 190. важећег закона детаљније је уређен садржај извештаја који организације достављају Заводу за интелектуалну својину, као надзорном органу. Такви извештаји ће значајно допринети транспарентности рада организација и омогућити надлежном органу да врши квалитетан и ефикасан надзор.

Закон детаљније уређује и питање одређивања тарифа накнада. И ово питање је од великог значаја за постављање ефикасног и делотворног система колективног остваривања ауторског и сродних права. Питање тарифа је свакако најосетљивије питање када је реч о комуникацији између организација и корисника. Нека нерешена питања везана за одређивање тарифа, сада су прецизније решена.

Предложеним изменама предвиђено је да ће и интерпретатори чије су интерпретације снимљене на носач звука и слике добити накнаду од емитовања и реемитовања њихових интерпретација. До сада је то право било признато само интерпретаторима чије су интерпретације снимљене на носач звука (на пример музичарима, певачима и тако даље), а сада то право стичу и глумци. Тиме се њихова правна ситуација и њихов материјални положај побољшавају.

III. ОБЈАШЊЕЊЕ ОСНОВНИХ ПРАВНИХ РЕШЕЊА

Чланом 1. Закона мења се члан 5. став 2. важећег закона тако што се уместо израза: „саставних делова” базе података, уноси термин „њене садржине”, у складу са

примедбама Европске комисије. Избор и распоред садржине базе података мора да буде оригиналан, да би таква база уживала заштиту као ауторско дело. Овим изменама се одредбе члана 5. важећег закона у потпуности усклађују са одредбама чл. 3.1. и 3.2. Директиве о правној заштити база података.

Члан 2. Закона додаје нови члан 5а који на кохерентан начин уређује питање дефиниције базе података, затим дефиниције базе података као ауторског дела, као и питање на шта се, у контексту базе података, простире ауторско правна заштита. Овај члан унет је због потребе усаглашавања нашег прописа са Директивом о правној заштити база података 96/9/ЕЦ (У даљем тексту: Директива 96/9/ЕЦ).

Директивом 96/9/ЕЦ предвиђено је да базе података уживају двоструку заштиту: као ауторска дела и као *sui generis* права. У првом случају, заштићена је база података као оригинална интелектуална креација, а у другом случају инвестиција која је уложена у стварање конкретне базе података. У најширем смислу, база података је „збирка засебних података, ауторских дела или других материјала уређених на систематичан или методичан начин, који су појединачно доступни електронским или другим путем”. Суштина тако дефинисане базе података јесте да је то скуп података који су уређени на систематичан и методичан начин, дакле, тако да им се може приступити на лак и организован начин. На пример, телефонски именик где су имена поређана по азбучном реду био би пример такве базе података. Скуп података који се чувају без унапред утврђеног критеријума и којима се не може приступити на унапред утврђен и предвидив начин, не представља базу података. Да би база података била ауторско дело, неопходно је да избор и распоред њене садржине буде оригиналан. Горе споменути пример телефонског именика није пример такве базе, јер једноставно ређање имена по азбучном реду није ни ново ни оригинално. С друге стране, база података национално регистрованих жигова, у којој су подаци о регистрованим правима индустријске својине организовани на нов и оригиналан начин, тако да им се може једноставно и ефикасно приступити у сваком тренутку, представља такву базу. Истим новим чланом 5а, предвиђено је да се ауторским правом не штити садржина базе података. У одређеним случајевима, појединачни елементи који чине базу података, могу да буду ауторска дела. На пример збирка песама. Аутору збирке припада ауторско право на збирци, али не и на елементима те збирке, а то су песме. Чланом 5а је прописано и да се ауторско правна заштита база података не односи на рачунарске програме који су коришћени за њено стварање или који се користе за њено коришћење. Најчешће се данас базе података појављују у електронском облику. Њима се приступа електронским путем, најчешће, уз помоћ рачунара. Да би се избегла свака дилема око питања шта је предмет заштите, наглашено је да се ауторско правна заштита не односи на рачунарске програме који иначе представљају засебну врсту ауторских дела, такође заштићених одредбама овог закона. Све горе описане одредбе уносе се ради усклађивања нашег закона са одредбама Директиве 96/9/ЕЦ

Члан 3. Закона предлаже измене у члану 10. важећег закона, а имајући у виду усклађивања са Директивом о правној заштити база података и Директивом о правној заштити рачунарских програма, односно сугестију ЕК да „ако је коауторско дело рачунарски програм или база података, ауторско право на таквом рачунарском програму, односно бази података, припада свим коауторима“, па није дозвољено уговором предвидети другачије.

Члан 4. Закона предложеном изменом предвиђа да се из појма „умножавање дела” избаци реч „бележење дела” будући да се ради о две различите радње. Такође, појам „бележење” није садржан у дефиницији умножавања дела у Директиви о хармонизацији

ауторског права и одређених аспеката сродних права у информационом друштву 2001/21/ЕЦ. Ради усклађивања са Директивом о правној заштити рачунарских програма, предвиђено је да „аутор рачунарског програма има искључиво право да дозволи или забрани умножавање рачунарског програма који је настао као резултат прилагођавања, превођења, аранжирања или измене његовог рачунарског програма, без утицаја на права лица које извршило такве измене.” Ово је специфичност у погледу права умножавања рачунарског програма. Аутор рачунарског програма има искључиво право да дозволи измене свог рачунарског програма, али и да дозволи или забрани умножавање рачунарског програма који је настао као резултат тих измена. Другим речима, аутор рачунарског програма има искључиво право да дозволи или забрани умножавање свог програма, и сваког другог програма који је настао на темељу измена његовог програма.

Члан 5. Закона предвиђа измену уношењем дефиниције појма „емитовања”. Емитовањем се сматра саопштавање ауторског дела јавности преносом радијских или телевизијских програмских сигнала од емитера до пријемних уређаја путем мреже предајника (земаљско емитовање), кабловских дистрибутивних система (кабловско емитовање) или сателитских станица (сателитско емитовање). Као критеријум различитих врста емитовања узет је технички начин преноса програмских сигнала од емитера до пријемника.

Члан 6. Закон у одредбе важећег закона уноси нови члан 28а који регулише сателитско емитовање у Републици Србији. Измена се уноси ради усклађивања са Директивом о сателитском емитовању и кабловском реемитовању ауторских дела и предмета сродних права. У складу са чланом 1. споменуте Директиве, дата је концизна и јасна дефиниција сателита. Сателит је уређај који технички омогућава емитовање радијских и телевизијских сигнала на велике даљине. Телевизијски и програмски сигнали намењени су за пријем од стране јавности, при чему се, имајући у виду дефиницију сателита, разликују јавност у ширем смислу речи (која подразумева кориснике који имају техничке могућности за пријем радијских и телевизијских сигнала) и јавност која се односи на индивидуално одређене кориснике који су претплаћени за гледање или слушање одређеног програма. У овом другом случају, реч је о „затвореној комуникацији од тачке до тачке” у којој се емитер који сателитски емитује радијске или телевизијске програме обраћа тачно одређеним корисницима који су претплаћени на његову услугу. Сателитско емитовање у Републици Србији постоји, у смислу новог члана 28а, ако су радијски или телевизијски програмски сигнали, ради пријема од стране јавности, у Републици Србији уведени у непрекинута комуникациони ланац који води према сателиту и од сателита према Земљи, под контролом и одговорношћу организације за радиодифузију. Неколико услова мора да буде испуњено да би постојало сателитско емитовање. Најпре, радијски и телевизијски програмски сигнали који се емитују су намењени за пријем од стране јавности. Јавност је одређена у генералном смислу – то је телевизијска и радио публика. Примера ради, ако је реч о сигнаlima који се користе у неке друге сврхе, за комуникацију припадника Министарства унутрашњих послова, не би био испуњен услов јавности и не би постојало емитовање у смислу одредаба Закона о ауторском и сродним правима. Друго, мора се радити о такозваном непрекинutom комуникационом ланцу. Сигнали крећу од одашиљача који се налази на земљи (downlink station), путују кроз етар до сателита који кружи у орбити, (сателит је уређај који служи за њихово појачавање), затим их сателит шаље до пријемне антене која је такође на земљи (downlink station). То је такозвани „непрекинута ланац комуникације” који дефинише Директива о сателитском емитовању и кабловском реемитовању. Следећи услов јесте да се све то одвија под контролом и одговорношћу одређене радиодифузне организације. Најзад,

сателитско емитовање се одвија у Републици Србији ако су телевизијски и радио сигнали у Републици Србији уведени у непрекинути комуникациони ланац.

Постоје још два случаја када ће се сматрати да сателитско емитовање постоји у Републици Србији - и онда када се увођење радијских или телевизијских програмских сигнала одиграва у држави која не обезбеђује сличан или виши ниво заштите од оног који је предвиђен одредбама овог закона, под условом: а) да се трансмитер са ког су послати програмски сигнали до сателита налази на територији Републике Србије, или б) да је радиодифузна организација која је основана и која има седиште на територији Републике Србије наручила увођење радијских или телевизијских програмских сигнала из става 1. овог члана, уколико се трансмитер са ког су послати програмски сигнали до сателита не налази на територији Републике Србије. У првом случају, акт увођења програмских сигнала у етар се одвија у земљи која не обезбеђује ниво заштите који обезбеђује Србија, али се трансмитер са којег се сигнали шаљу ка сателиту налази на територији Републике Србије. То је ситуација, примера ради, где се сателитско емитовање одвија под контролом и на основу одговорности радиодифузне организације која није под контролом Републике Србије, већ се налази у некој другој земљи која не обезбеђује овај ниво заштите који обезбеђује Република Србија, али се зато трансмитер са кога се сигнали шаљу према сателиту налази на територији Републике Србије. У другом случају – радиодифузна организација која је под контролом Републике Србије и која има седиште на територији Републике Србије наручује увођење програмских сигнала док се трансмитер са ког се ти сигнали одашиљу према сателиту не налази на територији Републике Србије.

Члан 7. Закона предложеним изменама детаљно се уређује питање реемитовања ауторских дела. Реемитовање ауторског дела постоји:

- када одређено лице истовремено, у целини и у неизмењеном облику, јавно саопштава ауторско дело које изворно емитује друга радиодифузна организација. Овако дефинисано реемитовање подразумева следеће: постоје два лица, од којих једно врши радњу емитовања, а друго преузима такву емисију, истовремено док се врши радња емитовања. Тако преузета емисија се онда у неизмењеном облику даље реемитује до корисника друге радиодифузне организације. На пример телевизија ВВС емитује програм, а телевизија РТС - у исто време док ВВС емитује програм, тај исти програм преузима и даље га реемитује до својих гледалаца;

- врста реемитовања које се одвија путем кабловског дистрибутивног система или путем микроталасног система. Ту се као субјект реемитовања појављује кабловски оператор. И такво реемитовање такође „подразумева истовремено, неизмењено и непрекинуто реемитовање иницијалне жичне, бежичне или сателитске емисије телевизијског или радио програма који је намењен за пријем од стране јавности”.

У првом случају иницијалну емисију спроводи друга радиодифузна организација, а у другом случају, иницијалну емисију преузима и до својих корисника преноси кабловски оператор. Ауторска права се у случају кабловског реемитовања остварују искључиво преко организација за колективно остваривање ауторског и сродних права јер то изричито, у члану 9, наређује Директива о сателитском емитовању и кабловском реемитовању 93/83/ЕЕЦ. Овим чланом је такође предвиђено и да у случају да радиодифузна организација и кабловски оператор не постигну споразум о условима кабловског реемитовања емисије радиодифузне организације, свака од заинтересованих страна може да се обрати за помоћ једном или већем броју медијатора. Усклађујући се са чланом 11. Директиве 93/83/ЕЕЦ предлог измена упућује на сходну примену одредаба закона којим се уређује медијација.

Одредбе споменутог закона у потпуности испуњавају критеријуме које поставља Директива.

Члан 8. Закона допуњава члан 30. важећег закона. Исцрпљење права интелектуалне својине настаје када примерак ауторског дела вољом аутора или носиоца права, буде стављен у промет. Да не би дошло до сукоба права својине и права интелектуалне својине, претпоставља се да аутор не може да спречи законитог власника примерка дела (на пример књиге), да ту књигу даље препрода. Ауторово право је на тај начин исцрпљено. У дигиталном свету, међутим, нема примерака дела каква постоје у реалном свету, нема физичких копија дела, већ само дигиталних. Пример за то су услуге даунлодовања дигиталне музике или дигиталних филмова. Лице које легално даунлодује музику или филмове са одређених сајтова, долази до својих копија које нису у физичком облику, већ дигиталном. Ако би се на такав случај применило правило о исцрпљивању права, такво лице би могло даље да препродаје дигиталне копије ауторских дела, што није добро решење јер би драматично угрозило интересе носилаца ауторског и сродних права. Из тог разлога, Директива предвиђа да право аутора није исцрпљено као у случају физичких копија онда када је аутор дао сагласност да се његово дело учини доступним јавности на интерактиван начин.

Члан 9. Закона предложеном изменом обезбеђује усклађивање са чланом 2.1. Директиве о праву препродаје, уношењем измене у члан 35. важећег закона, којом је прецизирано да су дела ликовне уметности и гравуре.

Члан 10. Закона предлаже измене у члану 39. важећег закона, тако да се у ставу 6. бришу тач. 4) и 5), да се бришу ст. 7. и 13, а да се став 12. измени. Предложене интервенције су по мишљењу предлагача потребне због:

а) Рачунари, рачунарска опрема, компоненте и рачунарске меморије неспорно спадају у уређаје који се данас користе за некомерцијално умножавање ауторских дела и предмета сродних права. Одредбе члана 39. став 6. тач. 4) и 5) важећег закона прописују да се на наведене предмете не плаћа посебна накнада, што је у супротности са чланом 5. став 2. тачком б) Директиве 2001/29/ЕУ.

Интереси извозника су већ потпуно заштићени одредбом члана 39. став 6. тачка 1. важећег закона која предвиђа да се посебна накнада не плаћа за „техничке уређаје и празне носаче звука, слике и текста, ако су они намењени извозу” па из те одредбе и произлази да се на уређаје који нису намењени тржишту Србије посебна накнада не плаћа. Наведени циљ, чије постизање се сугерише, већ је остварен чланом 39. став 6. тачка 1) важећег закона, па нема разлога, ни правнотехничке ни суштинске природе, да се основ за његово остваривање понавља и одредбом члана 39. став 6. тачка 4) истог закона. Члан 39. став 1. важећег закона прописује да се посебна накнада плаћа на техничке уређаје за које се оправдано може претпоставити да ће бити коришћени за некомерцијално умножавање ауторских дела и предмета сродних права. Критеријум о којим уређајима се ради је врло јасно постављен – то нису уређаји који су превасходно намењени некомерцијалном умножавању ауторских дела и предмета сродних права, већ уређаји за које се на основу свих чињеница и околности може претпоставити да ће бити коришћени за такво умножавање. На пример, студијска опрема спада у уређаје који могу да се користе и за некомерцијално умножавање ауторских дела, али се на њу неће плаћати посебна накнада. Мало је вероватно да би тако скупа опрема, вредна више хиљада или више десетина хиљада евра, била коришћена за нарезивање нелегалних дискова или за друге сличне потребе. С друге стране, CD или DVD резачи, који спадају у рачунарске компоненте, спадају у уређаје за које се може оправдано претпоставити да ће бити коришћени за некомерцијално умножавање ауторских дела, за

нарезивање музике, филмова, софтвера и тако даље. Из тог разлога, на такве уређаје плаћа се посебна накнада. Напомињемо да је предлагач у припреми ове одредбе извршио анализу праксе одређених европских земаља по том питању. Посебна накнада плаћа се за већи или мањи број рачунарских меморија, рачунарских компоненти и тако даље у следећим европским земаљама: Аустрија, Белгија, Бугарска, Хрватска, Чешка Република, Данска, Финска, Француска, Немачка, Грчка, Мађарска, Италија, Летонија, Литванија, Пољска, Румунија, Словачка, Словенија, Шпанија, Шведска, Швајцарска. Изузетак је Холандија у којој се тренутно плаћа накнада само за празне носаче звука, слике и текста. Међутим, Другостепени суд града Хага, дана 27. марта 2012. године, имајући у виду мишљење Европског суда правде у случају Padawan/SGAE донео је одлуку да држава мора да плати обештећење интерпретаторима за штету коју су претрпели зато што посебна накнада годинама није наплаћивана на MP3 плејере и хард диск рекордере. Поред наведеног, изузимање рачунара, рачунарске опреме, компоненти и рачунарских меморија у супротности је са чланом 5. став 2. тачком б) Директиве о информатичком друштву 2001/29/EЗ са којом национални пропис мора да буде усклађен. Споменути члан Директиве предвиђа да „државе чланице могу предвидети изузетке или ограничења права на умножавање предвиђеног чланом 2. у следећим случајевима: а) у погледу умножавања на папиру или на било којем сличном медију, употребом било које врсте фотографске технике или неког другог поступка који има сличне ефекте, са изузетком нотног записа музике (партитуре), под условом да носиоци права добију правичну накнаду; б) у погледу умножавања на било који медиј, од стране физичког лица за личну употребу и у сврхе које нису ни непосредно ни посредно комерцијалне, под условом да носиоци права добију правичну накнаду код које је узета у обзир примена или непримена технолошких мера, наведених у члану 6, на дотична дела или предмете заштите.” Дакле, носиоци ауторског и сродних права морају да добију правичну накнаду, па ако од обавезе плаћања Законом буду изузети произвођачи и увозници рачунара, рачунарске опреме, компоненти и рачунарских меморија, практично ће бити изузети скоро сви који морају да плате ову врсту накнаде. Таква накнада није и не може да буде правично обештећење за наше ауторе и носиоце сродних права. Из тог разлога је постојеће законско решење, члан 39. став 6. тачка 5. у супротности са одредбама Директиве. Такође, чланом 39. став 12. важећег закона предвиђено је да Влада утврђује листу техничких уређаја и предмета за које постоји обавеза плаћања посебне накнаде. Ако Влада буде сматрала да одређени уређаји не треба да буду на таквој листи, другим речима, ако буде сматрала да на такве уређаје не треба да се плаћа посебна накнада из разлога јавног интереса, она увек може да их изостави са листе. Закон предвиђа да ће Влада Републике Србије одлучити на које се уређаје плаћа посебна накнада и шта чини праведан баланс између интереса аутора и носилаца сродних права с једне, и произвођача и увозника уређаја и празних носача звука слике и текста с друге стране. Из тог разлога, предложено брисање ове одредбе не значи да ће се посебна накнада плаћати на рачунаре и рачунарску опрему, већ да ће о томе да одлучи Влада Републике Србије, како је речено. Уредбу о утврђивању листе техничких уређаја и предмета за које постоји обавеза плаћања посебне накнаде носиоцима ауторског и сродних права Влада је усвојила 11.7.2010. године. На тој листи се налази изванредан број рачунарских компоненти и рачунарских меморија. До данас у примени ове Уредбе није било никаквих проблема.

Брисање става 7. у члану 39. важећег закона предложено је зато што примена те одредбе у пракси може да доведе до правне несигурности. Обвезници плаћања посебне накнаде који су организацијама платили накнаду, имају право да у било ком тренутку, након плаћања, уколико су уређаји и предмети отпремљени са територије Републике Србије,

траже њен повраћај. То значи да увозник уређаја за који се плаћа посебна накнада, ту накнаду мора да плати организацији, а затим, када након једне, две или више година, те исте уређаје отпреми са територије Србије и од организације да тражи повраћај плаћене накнаде. Реч „отпреми” која се користи у одредби члана 39. став 7. важећег закона није прецизна и не подразумева само извоз са територије Србије већ и премештање, померање, транспорт, итд. Предложено брисање одредбе става 13. члана 39. важећег закона (по којој се за вишефункционални уређај који се налази на листи Владе обавеза плаћања накнаде утврђује на основу превасходне намене уређаја) заснива се на чињеници да за све уређаје који се налазе на листи Владе посебна накнада мора да се плаћа, без обзира да ли они имају више намена или не. Увођење стандарда „превасходне намене уређаја или предмета” као критеријума за изузимање уређаја од плаћања правичне накнаде за умножавање предмета заштите у приватне сврхе било би супротно одредбама Директиве 2001/29/ЕУ. Релевантан критеријум за увођење правичне накнаде за акте приватног умножавања на основу члана 5(2)(б) предметне директиве је искључиво особина техничког средства да буде подобно за сврхе приватног умножавања ауторског дела, интерпретације или фонограма од стране физичког лица. Директива не познаје критеријум „превасходне намене уређаја или предмета”, нити постоје поуздани критеријуми на основу којих се таква намена уређеје/предмета може утврдити. Предлагач налази да би евентуално увођење стандарда „превасходне намене уређаја или предмета” као критеријума за изузимање уређаја од плаћања правичне накнаде за умножавање предмета заштите у приватне сврхе супротно одредбама Директиве 2001/29/ЕУ, јер је релевантан критеријум за увођење правичне накнаде за акте приватног умножавања на основу члана 5(2)(б) предметне директиве искључиво особина техничког средства да буде подобно за сврхе приватног умножавања ауторског дела, интерпретације или фонограма од стране физичког лица. Међутим, не само да наведена Директива не познаје критеријум „превасходне намене” уређаја или предмета, већ је могућност да се таква „превасходна” намена уређаја или предмета утврди не само непоуздана, већ и ирелевантна ако је у питању техничко средство подобно за сврхе приватног умножавања ауторског дела, интерпретације или фонограма од стране физичког лица. Предлагач је мишљења да посебна накнада треба да се плаћа за све уређаје који се налазе на листи Владе, без обзира да ли они имају више намена или не. Влада Републике Србије може, руководећи се образложеним јавним интересом, да одлучи да неки уређај стави на листу, а други да са ње изостави, али када утврди листу, на све уређаје са листе посебна накнада мора да се плаћа, а свако друго решење доводи до правне несигурности и отвара простор за произвољност, па и злоупотребе.

Члан 11. Закона интервенише у односу на садржину одредбе 40. важећег закона. Аутор има право на накнаду у случају послуге оригинала или умножених примерака његовог дела само ако је дело дато на послугу од стране институција које су намењене јавности. Интервенција у овом члану закона је у функцији доследног преношења дефиниције из Директиве о праву закупа и послуге (члан 2.1б, Директиве 2006/115/ЕЗ). Европска комисија је, анализирајући одредбе важећег националног прописа који уређује материју ауторског и сродних права, још 2012. године приметила да дефиниција права послуге није прецизно пренета у одредбе српског закона и сугерисала да се отклони недоследност. Поред јавних библиотека, у ред установа на које се овај члан закона односи спадају и школе, универзитети и друге образовне институције.

Члан 12. Закона прецизира одредбу члана 41. став 2. важећег закона. Обим ограничења ауторског права не сме да буде у супротности са нормалним искоришћавањем дела нити сме неразумно да вређа легитимне интересе аутора и носилаца ауторског права.

У важећем закону тренутно стоји да се ради само о легитимним интересима „аутора” али не и „носилаца ауторског права,” што је пропуст који се овом изменом инсправља.

Члан 13. Закона мења одредбу члана 47. важећег закона на основу примедба које је изнела Европска комисија. Лице које има право да користи примерак рачунарског програма овлашћено је да, без дозволе носиоца права, посматра, испитује или тестира рад рачунарског програма са циљем да утврди идеје и принципе на којима почива било који од елемената рачунарског програма, под условом да то чини док предузима радње читавања, приказивања, покретања, преноса или смештања програма за које је овлашћен да их чини.

Предложена измена члана 47. став 1. тачка 1) важећег закона предвиђа да лице које је законито прибавило одређени рачунарски програм може без дозволе аутора и без плаћања ауторске накнаде, осим ако нешто друго није уговором предвиђено, да „трајно или привремено умножи рачунарски програм или поједине његове делове, било којим средствима и у било ком облику, онда када је то неопходно за коришћење рачунарског програма у складу са његовом наменом.”

Право на умножавање ауторског дела, укључујући и право на умножавање рачунарског програма као врсте ауторског дела, од фундаменталног је значаја за заштиту интереса носиоца ауторског права на програму. За разлику од других ауторских дела (на пример дела из области литературе), рачунарски програми не могу да врше своју функцију без њиховог истовременог умножавања. Та чињеница издваја ову категорију ауторских дела од осталих и захтева посебна правила када је реч о искључивом праву аутора или носиоца ауторског права на умножавање ауторског дела. Из тог разлога, предложеном изменом члана 47. важећег Закона предвиђају се одређена ограничења искључивог права аутора на умножавање рачунарског програма. Када закон не би прописао та ограничења, аутор би био у позицији да спречи законитог власника примерка рачунарског програма да програм користи на редован и уобичајен начин. Разлог за то лежи у следећем: користити рачунарски програм неизоставно значи и умножавати га. Примера ради, приликом „стартовања” програма, он се у целини или у једном делу неминовно „умножава” у радној меморији рачунара и то је уобичајена/нужна последица тог технолошког процеса. Таква копија рачунарског програма може да буде и врло често је привремена. Могуће је да уопште не остави било какве трагове након што систем буде искључен (на пример Linux дистри под именом “Tails”), али копија је у једном тренутку настала и једно време постојала у меморији рачунара. Суштина овог ограничења ауторског права, укратко, састоји се у потреби да се законитом власнику примерка рачунарског програма омогући несметано коришћење тог рачунарског програма. Исто важи и за отклањање грешака у рачунарском програму, ако се програм користи у складу са његовом наменом. Закон не спомиње изричито да се овде мора нужно радити о „умножавању” рачунарског програма, већ да се право на отклањање грешака подразумева ако је то неопходно за његову намену. Мишљења смо да је овде реч о ограничењу права на прераду дела. Законити ималац примерка рачунарског програма може без дозволе аутора и без плаћања ауторске накнаде да „учитава, приказује, покреће, преноси или смешта рачунарски програм у меморију рачунара ако је то неопходно за умножавање рачунарског програма из тачке 1. овог члана”. Споменуте радње коришћења рачунарског програма предмет су ограничења онда када подразумевају и „умножавање” програма. На пример, испитати шта чини „изворни код” неког рачунарског програма подразумева нужно и „приказивање” тог програма на рачунарском монитору, дакле, његово умножавање. Када је реч о прављењу резервне копије рачунарског програма на трајном телесном носачу, уколико је то неопходно за његово коришћење, такво умножавање се признаје законитом имаоцу примерка рачунарског програма и не може се забранити уговором.

Законом је предложена и измена према којој је „лице које има право да користи примерак рачунарског програма овлашћено да, без дозволе носиоца права, посматра, испитује или тестира рад рачунарског програма са циљем да утврди идеје и принципе на којима почива било који од елемената рачунарског програма, под условом да то чини док предузима радње учитавања, приказивања, покретања, преноса или смештање програма за које је овлашћен да их чини.” Предложеном изменом се ограничава ауторско право са циљем да се законитом власнику примерка ауторског дела омогући анализа рачунарског програма како би утврдио његов изворни код. То најчешће није могуће без истовременог умножавања самог програма. Разлог оваквог ограничења лежи у потреби за *интероперабилношћу* рачунарских програма са другим рачунарским програмима и одређеним хардвером. Интероперабилни су они програми који могу да раде заједно. На пример, Windows оперативни систем и Microsoft Office као софтверски пакет су *интероперабилни*, а то значи: када се инсталира Microsoft Office у Windows, он може уобичајено и без порепрека да се користи. Ти програми су интероперабилни. Али ако Microsoft Office инсталирамо у Ubuntu, он неће радити. Ти програми нису интероперабилни. Као један од појмова који је од кључне важности за образложење овог ограничења, издваја се појам софтверског интерфејса.

У најширем смислу, рачунарски interface је аспект рачунарског програма који омогућава интеракцију тог програма са другим рачунарским програмима или осталим компонентама компјутерског система, или, најзад, интеракцију између корисника и програма. На пример, видео игра прављена за Windows неће радити под Linux-ом. Да би радила под Linux-ом неопходно је да се њен изворни код прилагоди том оперативном систему, односно, да га програмер учини интероперабилним. Такође, ако неко развија одређени плаг-ин за неки музички програм, он мора да прилагоди свој програм постојећем програму, а то значи да пре свега утврди карактеристике његовог интерфејса (interface specifications) и да онда свој плаг ин програм прилагоди тим карактеристикама. У супротном његов програм једноставно неће радити са тим програмом. Карактеристике интерфејса (interface specifications), морају се разликовати од њихове имплементације (interface implementation). Интерфејс спецификације су правила на којима почива рад неког софтвера, односно, правила на основу којих софтвер комуницира са другим софтвером и другим деловима компјутерског система. „Интерфејс имплементације” су, као што им и сам назив говори, примери имплементирања (примене) тих правила у рачунарски код. У том погледу, мора се имати у виду да предмет заштите ауторског права нису принципи на којима почива рад неког рачунарског програма („интерфејс спецификације”), већ њихова примена, њихов непосредан, видљиви израз, оно што видимо на компјутерском монитору када покренемо рачунарски програм, а то значи - интерфејс имплементације.

Без обзира што принципи и правила на којима почива рад неког рачунарског програма нису погодни да буду заштићени ауторским правом, лице које прави нови рачунарски програм наилази на проблем њиховог сазнања што га онемогућава да развије програм који је интероперабилан са њим. Code (шифра) неког рачунарског програма има више појавних облика: изворни код (source code) је оно што програмер прво напише и то је заправо текст написан на енглеском језику (зато се у ауторском праву рачунарски програми сврставају у писана дела). Object code је низ нула и јединица и разумљив је само рачунарима. Као међукорак између ова два кода издваја се assembly code. Да би неко сазнао изворни код (source code) неопходно је да крене од Object code-а и да онда кроз „обрнуту анализу” сазна како гласи source code. То му је неопходно, како је већ наглашено, да постигне интероперабилност свог програма са програмима који анализира. Све те радње

најчешће, међутим, подразумевају и умножавање самог рачунарског програма. Да не би програмер био спречен да анализира изворни код неопходан за постизање интероперабилности, члан 47. важећег закона мора да ограничи право аутора да му забрани умножавање рачунарског програма.

Чланом 14. Закона се предлаже нови члан 47а који правно уређује питање декомпилације рачунарског програма. Није потребна дозвола аутора или носиоца ауторског права, нити је потребно плаћати накнаду носиоцу ауторског права на рачунарском програму, ако се умножавање његовог рачунарског програма чини зато што је то неопходно за постизање интероперабилности са другим, независно створеним програмима. Ово ограничење разликује се од претходног у једноме: овде се изворни код сазнаје кроз декомпилирање програма, док се члан 47. важећег закона односи такође на сазнање изворног кода, али не кроз декомпилирање програма, већ кроз његово посматрање на екрану, учитавање програма и тако даље. Нови члан 47а правно уређује ситуацију далеко дубљег задирања у суштну рачунарског програма, кроз његову декомпилацију. Декомпилација програма је процес обрнут од компилације програма: компилирање рачунарског програма је редован пут његовог стварања (и састоји се у следећем: програмер напише Source Code -текст на енглеском језику, уз помоћ компјлера тај код се преводи у машински читљив код који се зове Assembly Code - међукорак је неопходан да би процесор разумео изворни код, па на крају компјлер преводи Assembly Code у Object Code који чине јединице и нуле: језик који рачунари користе у свом раду), а декомпилирање програма је процес који иде у супротном смеру (програмер мора да утврди Object Code, потом Assembly Code и на крају, као циљ свега, Source Code).

Декомпилирање програма подразумева умножавање изворног кода и његове форме и правно је дозвољено под одређеним условима: неопходно је да радње декомпилирања програма (умножавање његовог изворног кода и његове форме) предузима носилац лиценце или друга особа која има право да користи примерак програма или лице које је од стране тих лица овлашћено да предузима те радње. Подаци који су неопходни за постизање интероперабилности не смеју да буду доступни програмеру на неки други начин, из чега произлази да је процес декомпилирања правно допуштен само као последње средство за постизање интероперабилности. Ако се до тих података може доћи кроз учитавање или приказивање програма, на пример, онда декомпилирање неће бити дозвољено. Такође, декомпилирање програма је дозвољено само и искључиво ради постизања интероперабилности тог програма са другим, независно створеним програмом, а не и из неких других разлога, на пример, само зато што програмер жели да сазна изворни код туђег програма, зато да би створио нови, конкурентски софтвер. Програмер, приликом декомпилирања програма, мора да се ограничи на оне делове програма који су му неопходни за декомпилирање, што је фактичко питање о ком ће одлучити суд, ако дође до спора.

У односу на чл.7. и 8. Закона је у поступку прибављања мишљења на текст Нацрта закона, министарство надлежно за послове трговине, туризма и телекомуникација је указало да би предложено измену члана 47. важећег закона, односно предложено увођење новог члана 47а требало преиспитати са аспекта правних последица које производи, а пре свега из разлога што би одредбе новог члана 47а „дерогирале” одредбе постојећих уговора о лиценци између аутора рачунарског програма и корисника, што би могло да доведе до великих потешкоћа у пракси. Предлагач је предложено допуно припремио у настојању да се национално законодавство у том делу усклади са одредбама Директиве 2009/24 ЕЗ Европског парламента и Савета од 23 априла 2009. године о правној заштити рачунарских

програма. Европска комисија је у том погледу такође имала одређене примедбе на одредбе важећег закона, што је детаљно образложено у односу на чл. 7. и 8. Нацрта закон (види горе), а како нема образложења околности због којих предложене измене важећег закона могу да произведу проблеме у пракси, предлагач је остао при предложеним решењима.

Члан 15. Закона уводи нови члан 53а, који прописује изузетак од искључивог права аутора да дозволи или забрани јавно саопштавање свог дела. Од плаћања накнаде за јавно саопштавање ауторских дела изузете су занатлије које се баве старим и уметничким занатима, односно пословима домаће радиности. Реч је о специфичној и уској друштвеној групи која се бави пословима као што су ткање на ручном разбоју, израда јоргана, израда бачви, каца, народних ношњи, израда бравура и печата, уметничко штоповање и др. Овакво ограничење ауторског права у складу је са чланом 10. WIPO уговора о ауторском праву и чланом 16. WIPO уговора о интерпретацијама и фонограмима („Службени лист СРЈ-међународни уговори”, број 13/02). Такође, ово ограничење је и у складу са чланом 41. став 2. важећег закона, као и чланом 5. став 5. Директиве 2001/29/EУ. Ово ограничење није у супротности са нормалним искоришћавањем ауторских дела, нити неразумно нарушава легитимне интересе аутора. Правилник о одређивању послова који се сматрају старим и уметничким занатима, односно пословима домаће радиности, начину сертификавања истих и вођењу посебне евиденције издатих сертификата („Сл. гласник РС”, број 56/12) прописује ко су занатлије и занати који се сматрају старим и уметничким занатима, ко су лица која обављају послове домаће радиности. Поред тога, предметном одредбом Закона је прописано да се у просторијама у којима се обављају послови домаће радиности, односно послови старих и уметничких заната, ауторско дело може искоришћавати без дозволе носиоца права и без плаћања накнаде само уколико је реч о јавном саопштавању ауторских дела која се емитују, односно јавном саопштавању ауторских дела са носача звука или слике (дакле путем ТВ или радио апарата, односно уз помоћ техничких уређаја за репродуковање звука или слике, са носача звука и слике), те је тиме обезбеђено да такво искоришћавање ауторског дела буде у складу са нормалним искоришћавањем дела. Такође, процењује се да се овако дефинисаним ограничењем ауторско-правне заштите не вређају легитимни интереси аутора, јер су износи накнада које су и до сада плаћали ови корисници били или веома ниски, или су одлуком самих носилаца права ови корисници били изузети од плаћања накнаде за јавно саопштавање.

Члан 16. Закона унета је на основу сугестије Канцеларије за европске интеграције, а са аспекта усклађивања са *acquis*. Важећи закон предвиђа да овлашћени корисник базе података или њеног умноженог примерка „може слободно да умножава или преради ту базу ако је то неопходно ради приступа њеном садржају и редовног коришћења тог садржаја”. Цитирани текст се мења тако да се усклади са одредбом члана 5. Директиве о правној заштити база података. Одредба члана 54б важећег закона је ужа по свом домашају од члана 5. Директиве, јер предвиђа да овлашћени корисник базе података може да предузима радње умножавања и прераде база података, док Директива предвиђа и низ других радњи које то лице може да предузме ако се испуне општи услови за ограничење ауторских права. Такође, овом одредбом је прецизирано да се ради о законитом кориснику базе података која је ауторско дело, а не о бази података која је заштићена одредбама које се односе на сродна права (и која нема карактер оригиналног ауторског дела). Ово се наглашава јер су права законитог корисника базе података која није ауторско дело посебно уређена у делу који регулише сродна права.

Члан 17. Закона предлаже нову одредбу члана 102а, којом у важећи закон уводи јединствен начин израчунавања рокова заштите имовинских права на музичким

композицијама са речима, који предвиђа члан 1. став (1) Директиве 2011/77/ЕУ. У неким земљама Европске уније, музичке композиције са речима имале су јединствено трајање заштите које се рачунало од тренутка смрти последњег преживелог коаутора, док се у другим државама чланицама трајање заштите посебно рачунало у односу на музику, а посебно на текст. Због различитих начина рачунања рокова музичких дела са речима, заштита је трајала краћи или дужи периоду у различити земљама. Директивом 2011/77/ЕУ описани проблем је превазиђен увођењем јединственог метода израчунавања рокова заштите имовинских права на музичким композицијама.

Члан 18. Закона мења члан 116. важећег закона тако што предвиђа да интерпретатор задржава право на правичну накнаду у случају уговорног преноса одређених искључивих имовинских права на произвођача фонограма, односно произвођача видеограма. На основу важећег закона, интерпретатор има право на правичну накнаду само од давања у закуп примерака своје интерпретације. Овом изменом он стиче право на правичну накнаду и од стављања у промет своје интерпретације, као и од интерактивног чињења интерпретације доступном јавности. Интерпретатор је, по правилу, слабија економска страна у односу на филмског или музичког продуцента. Уговори које интерпретатори закључују са филмским или музичким продуцентима најчешће им гарантују само једнократну накнаду за бележење и стављање у промет њихове интерпретације. Изменом члана 116. важећег закона, у случају преноса искључивих права са интерпретатора на филмског или музичког продуцента, интерпретатори стичу право да добију и удео у накнади коју филмски или музички продуценти остваре од касније експлоатације снимљених интерпретација, на пример, кроз продају DVD филмова или музичких CD-ова. Интерпретатори се ове накнаде не могу уговором одрећи. Ова одредба има за циљ побољшање материјалног положаја интерпретатора.

Члан 19. Закона допуњује члан 117. важећег закона тако што утврђује право на накнаду и за интерпретаторе чије су интерпретације снимљене на носач звука и слике, у случају емитовања и реемитовања њихових интерпретација, као на пример емитовања или реемитовања, филмова и ТВ серија. Важећим законом то право је било признато само интерпретаторима чије су интерпретације снимљене на носач звука (на пример музичарима, певачима и тако даље), а сада то право стичу и глумци. Тиме се стварају услови за побољшање материјалног положаја глумаца.

У поступку прибављања мишљења на текст Нацрта закона, министарство надлежно за послове културе и информисања је указало да је оправдана и она сугестија Удружења драмских уметника која се односи на захтев за признавање права на накнаду глумцима и за јавно саопштавање њихове интерпретације која се емитује са снимка издатог на носачу слике. Како се не наводе околности које указују на такву оправданост, а будући да је ту оправданост предлагач ценио (страна 7. у извештају о јавној расправи), уз у извештају о јавној расправи већ наведену околност да такво решење не постоји ни у једном примеру из упоредног права, као додатни аргумент за предложено решење је да би износ накнаде глумцима по том основу био занемарљив износ, а трошкови његовог убирања значајни.

Члан 20. Закона предлаже нове чл. 122а, 122б и 122в. Одредбом члана 122а важећи закон се усклађује са чланом 1. став (2)(в) Директиве 2011/77/ЕУ. Наведена одредба предвиђа право интерпретатора да раскине уговор са произвођачем фонограма, уколико он након 50 година од законитог издавања фонограма, односно 50 година од његовог саопштавања јавности (у случају да фонограм није издат), не понуди примерке фонограма на продају (у количини која задовољава разумне потребе јавности) или га не учини доступним јавности, жичним или бежичним путем. Право да раскине уговор о преносу или

уступању права са произвођачем фонограма, интерпретатор ће моћи да врши само ако претходно на то упозори произвођача фонограма. Ако произвођач фонограма, годину дана након што је добио такво обавештење од интерпретатора, не почне да искоришћава интерпретације на два описана начина – кроз продају примерака фонограма (на пример музичких CD-а), или тако што ће их постављати на интернет и продавати електронским путем, у дигиталној форми – интерпретатор ће моћи да раскине уговор са њим. Након тога, интерпретатор ће бити слободан да сам настави са искоришћавањем својих интерпретација или да их понуди неком другом произвођачу фонограма. Ова одредба примењиваће се и у случају када произвођач фонограма интерпретацију искоришћава само на један од описаних начина, на пример продајом CD-а, али не и електронском продајом интерпретације. Интерпретатор неће моћи да се одрекне овог права. Ако интерпретатор раскине уговор на овај начин, права произвођача фонограма на том фонограму престају истеком педесет година од законитог издавања фонограма, односно, педесет година од његовог законитог објављивања.

Одредбом новог члана 122б важећи закон се усклађује са чланом 1. став (2)(ц) Директиве 2011/77/EУ, којом се предвиђа обавеза произвођача фонограма да интерпретатору плаћа додатну годишњу накнаду за сваку пуну годину која наступа после педесете године од дана законитог издавања фонограма, односно, за сваку пуну годину која наступа после педесете године од дана његовог јавног саопштавања, ако фонограм није издат. Додатна годишња накнада, коју произвођач фонограма плаћа интерпретатору, износи 20% од прихода које произвођач фонограма оствари од умножавања, стављања у промет и чињења фонограма доступним јавности у години која претходи години за коју се поменута накнада плаћа. Примера ради, ако је интерпретација забележена на винил плочи која је издата 1963. године, онда заштита од 50 година истиче 2013. године. Произвођач фонограма ће бити дужан да од прихода које је у току 2014. године остварио од умножавања, стављања у промет и чињења фонограма доступним јавности, 20% уплати интерпретаторима. Право на ову накнаду има интерпретатор који је од произвођача фонограма, приликом закључења уговора о делу, добио једнократну накнаду за своју интерпретацију и који је пренео или уступио произвођачу фонограма своја искључива имовинска права на забележеним интерпретацијама за све време трајања заштите. Реч је о такозваним “сешн музичарима”, то јест оним музичарима које произвођач фонограма унајмљује за конкретно снимање и даје им једнократну накнаду за њихову интерпретацију. Тренутно, такви музичари, због кратког рока заштите, пред крај живота, остају без икаквих прихода. Са продужењем рока заштите њихових имовинских права, наставиће да примају накнаду од емитовања, јавног саопштавања и других облика искоришћавања њихових интерпретација. За остваривање овог новог права интерпретатора прописано је обавезно колективно остваривање, што значи да ће интерпретатор моћи ову накнаду да потражује и наплати само преко своје организације а не и индивидуално, односно непосредно од произвођача фонограма. Интерпретатор који је уговором овлашћен да прима периодичне накнаде, након што истекне 50 година од законитог издавања или објављивања фонограма (уколико фонограм није издат), примаће пун износ тих накнада, без икаквих одбитака (нови члан 122в). Од тих накнада неће моћи да се одбију ни износи који су уговором предвиђени да буду одбијени од његових периодичних накнада, нити износи које је произвођач фонограма интерпретатору платио унапред.

Члан 21. Закона врши измене члана 126. важећег закона на основу примедба које је изнела Европска комисија пре и у току билатералног скрининга за Поглавље 7.. Утврђено је да одредба члана 3. тачка 3. Директиве 2001/29 о усклађивању одређених аспеката

ауторског и сродних права у информатичком друштву није пренета у домаћи пропис. Све што је наведено у образложењу које се односи на члан 8. Закона важи и за предложени члан 21. Закона.

Члан 22. Закона предвиђа измену члана 127. важећег закона којим је прописано да се накнада за емитовање, реемитовање и јавно саопштавање фонограма наплаћује заједно са накнадом која припада интерпретаторима чије интерпретације су забележене на фонограмима, као јединствена накнада и да су организација произвођача фонограма и организација интерпретатора дужне да уговором одреде која ће од ове две организације вршити наплату јединствене накнаде. Одредбом члана 127. став 5. важећег закона предвиђено је да ће, уколико до наведеног договора не дође у року од 3 месеца од дана започињања преговора, наплату јединствене накнаде вршити најстарија организација. Имајући у виду да најстарија колективна организација не мора да буде и најпогоднија за убирање накнаде, изменом тог члана 127. став 5. даје се овлашћење Влади да, на предлог министра надлежног за послове науке, одреди организацију која својом техничком опремљеношћу, људским капацитетима и искуством даје највише основа да буде одабрана за убирање јединствене накнаде. Наведено решење о овлашћивању Владе за одређивање организације за колективно остваривање преко које ће се поверити убирање јединствене накнаде је резултат пре свега искустава у примени овог закона у протеклом периоду, као и околности о времену почињања и начину рада постојећих организација. С друге стране, неспорно је да на такво решење упућују овлашћења, однос надлежности и вршење надзора које по одредбама закона о министарствима и важећег закона о ауторском и сродним правима већ имају министарство надлежно за науку/Завод за интелектуалну својину као надлежни орган/организације за колективно остваривање ауторског и сродних права.

Овај члан предлаже и измену става 7. члана 127. важећег закона којом је ограничен максимални износ трошкова наплате јединствене накнаде (максимално 10% од наплаћене накнаде), јер се у пракси то решење показало као неодрживо. Према подацима добијеним од организација, око 80% корисника не пријављује коришћење предмета заштите већ организација мора до таквих корисника да долази ангажовањем теренских заступника. Због те чињенице и трошак наплате јединствене накнаде виши је од законом дозвољених 10%. Како закон предвиђа обавезу наплате ове две накнаде у виду јединствене накнаде која припада и произвођачу фонограма и интерпретатору чија интерпретација је забележена на фонограму, то и трошак наплате ове јединствене накнаде пада на терет обе организације што сада јасно и пише у предложеној измени одредбе члана 127. став 7. важећег закона. Такође, Закон одустаје од досадашњег решења да закон лимитира максимални износ трошкова у вези са наплатом јединствене накнаде. О том важном питању одлучиће заједнички обе организације и то питање решити такође уговором.

Члан 127. став 10. важећег закона предвиђа да се јединствена накнада за јавно саопштавање интерпретација и фонограма наплаћује заједно са ауторском накнадом за јавно саопштавање музичких дела, у складу са чланом 156. став 5. и 6. тог закона. Ова одредба није у складу са Бернском конвенцијом и ТРИПС Споразумом Светске трговинске организације. Ово стога што се прописивањем обавезе убирања јединствене накнаде задире у искључиво право аутора на јавно саопштавање његовог ауторског дела и на право интерпретатора и произвођача фонограма на накнаду од јавног саопштавања њихових интерпретација и фонограма. Ова права не смеју да буде ограничена тиме што ће бити условљена њиховим јединственим прикупљањем. Са становишта интерпретатора и произвођача фонограма ова одредба је ограничавајућа јер их спречава да самостално (без организације аутора) испоставе рачун кориснику који јавно саопштава интерпретације и

фонограме. Уколико, из било ког разлога, организација која заступа музичке ствараоце не би наплаћивала накнаду за јавно саопштавање музичких дела, или ако не би наплаћивала накнаду од појединих категорија корисника, то би довело до немогућности да такву накнаду наплаћују и произвођачи фонограма и интерпретатори. У најдрастичнијем примеру, ако би организација која заступа интересе музичких стваралаца престала да постоји из било ког разлога, то би довело до тога да ни интерпретатори и произвођачи фонограма, не би могли да наплаћују накнаду за јавно саопштавање својих интерпретација и фонограма. За тако нешто нема оправдања имајући у виду да су права на накнаду за јавно саопштавање интерпретација и фонограма сродна права, дакле различита, и по својој правној природи и по предмету заштите, од ауторског права. Остваривање сродних права у правном животу не може бити условљено истовременим, заједничким остваривањем са ауторским правом. То није у духу целог закона, нити је у складу са решењима из упоредног права. Европска комисија је додатно указала на околност да се овим решењем из важећег закона, отвара могућност од заснивања монополског положаја једне организација у погледу прикупљања накнада за јавно саопштавање музичких дела, интерпретација и фонограма, није у складу са *acqui-jem*.

Чланови 23. и 24. Закона предлажу допуну чл. 131. и 136. важећег закона из разлога наведених у образложењима за чл. 8. и 21. Закона. Такође, ради усклађивања са одредбом члана 2.1.e Директиве о хармонизацији одређених аспеката ауторског и сродних права у информатичком друштву, предложена је измена члана 136. Закона и тако што се прецизира да радиодифузна организација (произвођач емисије) има право да забрани или дозволи снимање своје емисије на носач звука или слике, односно звука и слике - без обзира да ли се ради о емисијама која су емитоване жичним или бежичним путем, путем кабла или сателита.

Члан 25. Закона, ради усклађивања са Директивом о правној заштити база података 96/9/ЕЦ, уноси измене у делу који се односи на заштиту база података као предмета сродног права. Измене су и резултат потребе отклањања основаних примедба које су на тај део закона изнели Канцеларија за европске интеграције и Европска комисија. Овај члан 25. Закона предвиђа измену која дефинише појам произвођача базе података. Док је аутор базе података заштићен одредбама ауторског права као физичко лице које је креативним стваралачким радом створило базу података, дотле је произвођач базе података лице које је инвестирало у базу података. Заштита базе података као ауторског дела, јесте заштита оригиналности која се у случају база података исказује као оригиналност избора грађе базе података или оригиналност начина на који се таква грађа организује. Заштита база података као сродних права јесте заштита инвестиције, улагања у стварање базе података. Закон уважава да је произвођач базе података физичко или правно лице које је учинило значајно улагање, у квантитавном или квалитативном смислу, у добијање, проверу или представљање садржаја базе података. Када је реч о добијању садржаја базе података, као једног вида квалитативног или квантитавног улагања у базу података, напомињемо да се ради о прикупљању, прибављању, добијању података и других елемената који чине базу података. Примера ради, лице које прикупи и на одговарајући начин организује податке о оболелима од ретких болести у Републици Србији, јесте произвођач базе података у смислу члана 137. важећег закона чију одредбу уређује члан 25. Закона. Лице може да произведе базу података и тако што ће проверити, односно верификовати њен садржај. Како је „база података” у смислу овог прописа скуп података, ауторских дела или других материјала који су организовани на методолошки уређен и систематичан начин, тако да им се може

приступити по унапред утврђеним критеријумима, не постоји база података ако је њен садржај скуп података прикупљених без реда, или чија је тачност под знаком питања. Лице које провери њихову тачност или организује податке на начин да им се може на систематичан начин приступити, такође је произвођач базе података.

Члан 26. Закона мења чланове 138-140а важећег закона. Предложеном изменом члана 138. важећег закона, Закон прецизира економска права која има произвођач базе података. У том погледу, произвођач базе података има право да забрани издвајање или поновно искоришћавање укупног или значајног дела, у квантитативном или квалитативном смислу, садржаја базе података. Предлагач напомиње да је правна ситуација произвођача базе података специфична у том погледу што му овај Закон, сагласно члану 7. Директиве о правној заштити база података, признаје две врсте имовинских права: 1) право да забрани сваки вид издвајања укупног или значајног дела, у квантитативном или квалитативном смислу, садржаја базе података и 2) право да забрани поновно искоришћавање укупног или значајног дела, у квантитативном или квалитативном смислу, садржаја базе података. Закон стога наводи да се под издвајањем садржаја базе података подразумева трајан или привремени пренос целокупног или значајног дела садржаја базе података на други медиј, било којим средствима или у било ком облику. На пример, преснимавање базе података са хард диска на флеш меморију или оптички диск. Под поновним искоришћавањем садржаја базе података подразумева се сваки облик чињења доступним јавности целокупног или значајног дела садржаја базе података и то стављањем у промет примерака базе података, њиховим давањем у закуп, чињењем базе података доступном преко интернета или њено чињење доступном јавности посредством других облика трансмисије.

Новим чланом 139. предвиђено је исцрпљење права на базе података, док се новим чланом 140. уређује питање преноса база података као предмета сродних права.

Новим чланом 140а је предвиђено да се права произвођача базе података примењује без обзира на подобност базе података да буде заштићена одредбама ауторског права или других сродних права и без обзира на подобност садржаја базе података да буде заштићена ауторским правом или другим правима. Такође, права произвођача базе података не доводе у питање права која евентуално постоје на садржају базе података. Овом одредбом успостављен је принцип, сагласно одредби члана 7.4. Директиве о правној заштити база података, према коме права произвођача базе података постоје без обзира на то што база као таква није подобна да буде заштићена ауторским правом. Поред тога, право произвођача базе података не сме да утиче на права која постоје на елементима њеног садржаја. Примера ради, базу података може да чини и колекција ауторских дела. Чињеница да је једно лице уложило у стварање такве колекције, и да је због тога стекло својство произвођача базе података, не ограничава права аутора ауторских дела која чине ту базу. На пример, направити дигиталну колекцију слика уметничких дела из Народног музеја значи стварање базе података на којој произвођач има одређена имовинска права. Али та чињеница, да произвођач има права на таквој дигиталној колекцији, не значи да су престала ауторска права на свакој појединачној слици која чини ту колекцију.

Члан 27. Закона предлаже нови члан 140б којим је уређено право законитог корисника базе података. Већ је указано да произвођач базе података, која је учињена доступном јавности на било који начин, не може да забрани законитом кориснику базе података издвајање или поновно искоришћавање небитних, у квалитативном или квантитативном смислу, делова садржине базе података, у било које сврхе. Овим чланом се

наглашава да законити корисник може да искоришћава, у квантитативном или квалитативном смислу, небитне делове базе података. Новим чланом 140в, Закон уређује питање ограничења права произвођача базе података. Предлагач напомиње да се ово не треба доводити у везу са ограничењем права на базу података која је ауторско дело, а што је регулисано чланом 54б Закона, јер нови члан 140в уређује питање ограничења права произвођача базе података која није ауторско дело. Већ је напоменуто да произвођач базе података може да има само два имовинска права: право на издвајање и право на поновно искоришћавање базе података. Та два имовинска права могу да буду предмет ограничења у корист законитог корисника. Законити корисник може да: врши издвајање битних делова садржаја базе података за личне некомерцијалне потребе, под условима прописаним чланом 46. овог Закона; врши издвајање битних делова садржаја базе података за некомерцијалне сврхе наставе, под условима прописаним чланом 44. овог Закона; врши издвајање и поновно искоришћавање битних делова садржаја базе података ради спровођења поступка пред судским или другим државним органима или у сврху обезбеђења јавне сигурности, под условима прописаним чланом 42. овог Закона.

Члан 28. Закона предлаже допуну члана 142. став 2. важећег закона Право на посебну накнаду имају и издавачи штампаних дела и аутори дела издатих у писаној форми. Ово право и једни и други могу да остваре само преко организације за колективно остваривање права. Предложеном изменом закона појашњено је да ће и једни и други носиоци права (дакле и аутори писаних дела, на пример књижевници, преводиоци, новинари, аутори уџбеника, илустратори и др.) и издавачи штампаних издања (издавачи књига, часописа, разне периодичне штампе и тако даље, само под условом да су споменута издања издата у штампаној форми), право на посебну накнаду моћи да остваре преко једне, дакле заједничке организације.

Члан 29. Закона предлаже измене члана 147. важећег закона тако да се продужава трајање имовинских права интерпретатора чије су интерпретације снимљене на фонограм, као и права произвођача фонограма.

Имовинско право интерпретатора чија је интерпретација снимљена на фонограм продужава се са 50 на 70 година, уколико је у року од 50 година од настанка интерпретације иста снимљена на фонограм и уколико је у истом року фонограм законито издат или објављен.

Имовинско право произвођача фонограма продужава се са 50 на 70 година, уколико је у року од 50 година од настанка фонограма исти законито издат или објављен. Рок од 70 година почиње да тече од дана првог законитог издавања односно објављивања фонограма.

Само под тим условима, рок од 70 година почиње да се рачуна од дана издавања, односно објаве интерпретације, односно фонограма. Треба имати у виду да се овом изменом не продужавају имовинска права интерпретатора чије су интерпретације снимљене на видеограм. Такође, ове одредбе о продужетку рока трајања права се односе само на она права интерпретатора која нису истекла до дана ступања на снагу овог закона, као и на фонограме и на њима забележене интерпретације који ће настати након ступања на снагу овог закона. Повод за продужетак трајања имовинских права интерпретатора чија интерпретација је забележена на фонограм и права произвођача фонограма лежи у потреби да се важећи закон усклади са Директивом 2011/77/ЕУ. Суштински разлози за продужење рока трајања заштите за интерпретаторе чија интерпретација је забележена на фонограм састоје се у следећем: ти интерпретатори најчешће почињу своју каријеру веома млади, па

рок трајања заштите од 50 година од дана настанка интерпретације није довољан да би им пружио имовинску заштиту у току целог живота. Имајући у виду да је просечан животни век у Европи данас је 76.4 године за мушкарце и 82.4 године за жене, интерпретатор који доживи седамдесете не може да добије накнаду од својих интерпретација зато што је рок заштите, који износи 50 година, и који почиње да тече од датума настанка интерпретације, већ истекао. Овим продужењем, такође, у највећој могућој мери, изједначавају се интерпретатори и аутори, јер и интерпретатори сада уживају имовинска права од својих интерпретација, до краја живота, као и аутори.

Члан 30. Закона предлаже брисање одредба ст. 5. и 6. члана 156. важећег закона, а по којој се (члан 156. став 5. важећег закона), накнада аутора музичких дела и накнада интерпретатора и произвођача фонограма прикупља кроз механизам једне уплатнице односно по којој се (члан 156. став 6. важећег закона) прикупљена накнада дели, по одбитку трошкова наплате у односу 50% организацији аутора и 50% организацијама које заступају интерпретаторе и произвођаче фонограма. Поменуте одредбе члана 156. важећег закона супротне су прописима ЕУ зато што се њима намеће обавеза ауторима да накнаду за јавно саопштавање музичких дела наплаћују заједно са интерпретаторима и произвођачима фонограма и зато што се законом утврђују износи који припадају ауторима, интерпретаторима и произвођачима фонограма. У тумачењу правног положаја аутора сагласно члану 156. ст. 5. и 6. важећег закона, мора се имати у виду члан 8(2) Директиве 2006/115/ЕУ. Тај члан предвиђа да ће државе чланице својим прописима осигурати да јединствена накнада буде плаћена за јавно саопштавање интерпретација и фонограма, као и да ће осигурати да прикупљена накнада буде подељена између произвођача фонограма и интерпретатора. Поменута одредба се односи на накнаду за интерпретације и фонограме, док накнаду за ауторе члан 8(2) Директиве 2006/115/ЕУ не спомиње. Применом принципа *argumentum a contrario* (принцип тумачења према супротности) у односу на тај члан, долази се до закључка да се накнада за јавно саопштавање музичких дела, као ауторских дела, мора наплаћивати као посебна, самостална накнада. У погледу прописивања поделе јединствено убране накнаде у односу 50% организацији аутора и 50% организацијама које заступају интерпретаторе и произвођаче фонограма (члан 156. став 6. важећег закона), Европска комисија је заузела став да поменуто решење није у складу са чланом 3. став 1. Директиве 2001/29/ЕУ. Ово стога што се искључиво право аутора да слободно, кроз преговоре са корисником, договори висину накнаде за јавно саопштавање свог ауторског дела, не сме законом ограничавати његовим свођењем на право на правичну накнаду, како је то учињено у Закону. Такође је наглашено да је наплаћивање накнаде за ауторска права посебно и одвојено од наплаћивања накнаде за јавно саопштавање фонограма и на њима забележених интерпретација, јер се ради о сродним правима.

Брисање ставова 5. и 6. члана 156. важећег закона предлаже се и из разлога њихове неусаглашености са чланом 11бис став 2. Бернске конвенције за заштиту књижевних и уметничких дела (у даљем тексту: Бернска конвенција) који предвиђа да државе чланице могу да уреде питање накнаде за јавно саопштавање ауторских дела, али тако да ту накнаду, тек у недостатку споразума, утврђује надлежни орган. Из овога произлази да Бернска конвенција не предвиђа да се правична накнада уређује законом, већ да она треба да буде резултат споразума између аутора с једне, и корисника с друге стране. Тек у недостатку таквог споразума, држава може да одлучи о износу правичне накнаде за коришћење музичких дела.

Члан 31. Закона предлаже измену члана 157. важећег закона да би се омогућио ефикаснији рад надлежног органа који организацијама издаје дозволе за колективно

остваривање ауторског или сродних права. Изменама у овом члану прецизирано је шта све треба да се достави уз захтев за издавање дозволе. Организације су и до сада, приликом подношења захтева за издавање дозволе, односно захтева за обнову дозволе, подносиле и податке о броју аутора који су овластили организацију да остварује њихова права, као и попис дела која ће чинити репертоар организације. Како се репертоар организације, након добијања прве дозволе, стално мења и допуњује то је овим изменама прецизирано да се приликом подношења захтева надлежном органу подноси попис дела, односно предмета сродних права који ће, заједно са делима односно предметима сродних права чији су носиоци лица које организација заступа на основу члана 180. став 1. важећег закона чинити репертоар организације. На овај начин је наглашено да је репертоар организације променљива категорија и да се тај репертоар шири и повећава у односу на попис дела (репертоар), који је достављен уз захтев за издавање дозволе. Упућујући на одредбу члана 180. став 1. важећег закона наглашавало се и то да је правна претпоставка да организација остварује права свих, и домаћих и страних носилаца права, у погледу оних права и оних врста предмета заштите који су обухваћени њеном делатношћу

Члан 32. Закона предлаже измене у члану 159. важећег закона, а како би норма била језички прецизнија. Наиме, потребно је да организација има пословни простор који је опремљен комуникацијском и информатичком опремом која је уобичајена за обављање делатности колективног остваривања права.

Члан 33. Закона интервенише у односу на члан 160. важећег закона који утврђује да је рок за доношење решења о издавању дозволе за обављање делатности колективног остваривања ауторског или сродних права 30 дана од дана подношења уредног захтева, док је рок за одговор подносиоца захтева на примедбе надлежног органа 15 дана. Рок од 30 дана је кратак да би се испитали услови прописани у члану 158. важећег закона, те је као примеренији прописан рок од 60 дана. У неким случајевима примедбе надлежног органа на поднети захтев за издавање дозволе су тако озбиљне, да је неопходно сазвати скупштину организације, те је у таквим околностима рок од 15 дана такође прекратак. Стога је и предложено да се овај рок продужи са 15 на 30 дана.

Члан 34. Закона предлаже измене члана 162. важећег закона тако да се прави јасна разлика између два основа за одузимање дозволе: тежег кршења закона и поновљеног кршења закона. Члан 162. став 1. тачка 3. важећег закона предвиђа да ће дозвола бити одузета када надзорни орган утврди да организација „теже и поновљено крши закон”. Такво законско решење ствара недоумице да ли се и поновљено кршење закона мора односити на теже повреде закона или не. Интенција законодавца јесте да се дозвола одузме у сваком случају када организација теже прекрши закон, макар то било и само једном (на пример, организација расподели новац потпуно занемарујући план расподеле), али дозвола треба да буде одузета и онда када организација више пута крши закон. При том се под појмом „поновљено кршење закона” мисли на честе, учестале повреде закона од стране организације, у истоветним или различитим ситуацијама. Реч је о ситуацијама у којим организација непрестано ради мимо закона, одбија да извршава налоге надзорног органа, итд. Слично решење постоји у белгијском закону о ауторском и сродним правима. Поред тога, предложеном изменом се појашњава да није само кршење одредаба закона разлог за одузимање дозволе организацији, већ и кршење одредаба њеног статута и плана расподеле, јер је претпоставка да се такво кршење не врши у интересу носилаца права.

Члан 35. Закона у члану 164. важећег закона предлаже измену јер организацијом управљају њени чланови, а не њени оснивачи. Улога оснивача било ког удружења, па и организација за колективно остваривање ауторског и сродних права, исцрпљује се чином

оснивања организације. Од тренутка усвајања оснивачког акта, оснивачи постају чланови. Због тога је одредба члана 164. став 1. Закона претрпела измену. Из разлога наведених у образложењу које се односи на члан 10. Закона, брисане су одредбе на основу којих се накнада аутора музичких дела и накнада интерпретатора и произвођача фонограма прикупља кроз механизам једне уплатнице. Стога се и предлаже брисање ст. 3-6. у члану 164. важећег закона којима се уређују оснивање и овлашћења савета за контролу и расподелу накнаде, као заједничког тела три колективне организације. Аутори ће преко своје организација самостално наплаћивати накнаду за јавно саопштавање музичких дела, као и интерпретатори и произвођачи фонограма. То не значи да аутори, с једне, и интерпретатори и произвођачи фонограма, с друге стране, не могу да се споразумеју да заједнички наплаћују накнаду за јавно саопштавање музичких дела, интерпретација и фонограма, али с обзиром да их Закон на то не обавезује, нема разлога да се законом пропише формирање тела које би пратило и контролисало поступак наплате јединствене накнаде.

Члан 36. Закона предлаже измену члана 167. важећег закона. План расподеле је општи акт организације којим се дефинишу правила поделе новца међу њеним члановима. Основни задатак сваке организације за колективно остваривање ауторског и сродних права јесте да на најефикаснији и најекономичнији начин прикупи новац од корисника и да га уз минималне трошкове подели својим члановима, у складу са планом расподеле. На то непосредно упућује и члан 184. став 1. важећег закона.

План расподеле је правни основ за расподелу убраних накнада. Он стога мора да буде јасан и на закону заснован. План расподеле обавезује организацију да у подели новца поштује унапред договорене принципе и спречи самовољу и арбитрарности у подели новца. План расподеле треба да гарантује сигурност и предвидивост у подели новца члановима организација који имају право да знају:

- 1) колико им новца припада;
- 2) на основу којих доказа је извршен обрачун њихових накнада,
- 3) како да остваре своја права ако сматрају да нису добили онолико колико сматрају да им припада.

Из тог разлога неопходно је да се спречи да план расподеле буде тако формулисан да оставља простор да појединци или органи унутар организације арбитрарно процењују како да се врши расподела убраних прихода.

Члан 37. Закона предлаже измену члана 170. став 5. важећег закона. Иако члан 170. став 5. важећег закона прописује да се приликом одређивања тарифа накнада у обзир узимају „тарифе колективних организација држава чији је бруто друштвени производ приближне вредности бруто друштвеном производу Републике Србије.”, такво решење показало се као тешко спроводиво у пракси. Такође, њиме није постигнут циљ законодавца да тарифе наших организација за колективно остваривање ауторског и сродних права буду, у погледу висине износа, у упоредивој равни са тарифама других земаља. Показало се да је у одређеним случајевима немогуће утврдити износе тарифа колективних организација у земљама које имају сличан бруто друштвени производ као и наша земља, на пример, Босна и Херцеговина, Албанија или Македонија, јер те земље немају неке организације за колективно остваривање ауторског права које има Република Србија. Поред тога, ако таква организација и постоји, дешавало се у неким случајевима да њихове тарифе буду више него тарифе организација у неким развијеним земљама са далеко вишим животним стандардом од животног стандарда у Републици Србији. Овом изменом става 5, отвара се простор да се тарифе домаћих организација заиста упореде са тарифама сродних организација из Европе

и целог света, тако што се јасно прописује да се поређење врши према сразмери бруто друштвеног производа у Републици Србији и у државама Европе чија је тарифа предмет поређења. На тај начин избећиће се опасност да тарифе српских организација буду драстично више или драстично ниже него у другим европским земљама.

Члан 38. Закона предлаже брисање одредбе из преосталог става 2. члана 171а важећег закона (у члану 171а, након одлуке УС број ПУз-33/2013 од 16.3.2016. године, којом је утврђено да одредбе члана 171а ст. 1, 2. и 5. Закона нису у складу са Уставом и потврђеним међународним уговорима, само два става су остала у овом члану Закона).

Одређивањем, односно прописивањем ограниченог износа накнаде за јавно саопштавање музичких дела, интерпретација и фонограма, по критеријумима на које законско решење носиоци права немају никакав утицај, вређа се право аутора на правичну накнаду које је установљено чланом 11бис. став 2. Бернске конвенције о заштити књижевних и уметничких дела („Сл. лист СФРЈ - Међународни уговори”, број 4/86). Овом одредбом конвенције која је и део *acquis*, предвиђено је да државе чланице ни у ком случају не смеју повредити право аутора на правичну накнаду коју ће, у недостатку споразума, утврдити надлежни орган. Из наведеног следи да Бернска конвенција изричито предвиђа да аутор има право на правичну накнаду коју му дугују сви они који користе његова ауторска дела. До износа који представља правичну накнаду аутор ће доћи кроз споразум са корисником. Супротно томе, примера ради, члан 171а важећег закона ни не помиње споразум или његов неуспех, већ императивном одредбом утврђује да накнада за јавно саопштавање музичких дела, интерпретација и фонограма не може да буде већа од 1/12 минималне зараде у Републици Србији без пореза и доприноса, за кориснике чије су комерцијалне пословне просторије површине до 50 метара квадратних.

Оваква лимитирајућа одредба је и према оцени Уставног суда у супротности и са одредбама Римске конвенције о заштити уметника извођача, произвођача фонограма и установа за радио-дифузију – Закон о потврђивању Међународне конвенције о заштити извођача, произвођача фонограма и установа за радио-дифузију („Сл. лист СРЈ - Међународни уговори”, број 13/02) која у члану 12. предвиђа да „кад се фонограм, објављен у комерцијалне сврхе, или репродукција тог фонограма користе непосредно за радио-дифузију или за било какво саопштавање јавности, корисник ће извођачима или произвођачима фонограма, или и једнима и другима исплатити једнократну правичну накнаду.” Одлука Уставног суда објављена је у „Службеном гласнику РС“ број 29/16 од 18.3.2016. године када су, сходно члану 168. став 3. Устава одредбе члана 171а ст. 1, 2. и 5. Закона о ауторском и сродним правима престале да важе.

Из одредаба наведених међународних споразума, који су на основу закона о потврђивању постали саставни део националног законодавства Републике Србије, следи да држава/закон/пропис нису механизми који могу да и пропишу (горњу) границу правичне накнаде и истовремено у потпуности искључе право носилаца права да одреде шта представља правичну накнаде за коришћење њихових музичких дела, интерпретација и фонограма. Ово стога што су музичка дела, интерпретације и фонограми интелектуална својина музичких стваралаца, интерпретатора и произвођача фонограма, те они имају право на основу споразума са корисницима, како је то предвиђено у члану 174. став 1. важећег закона, да одреде колико њихова права вреде када су на тржишту, баш као што и корисници који јавно саопштавају музичка дела, интерпретације и фонограме - угоститељи, трговинске радње и тако даље, имају право да одреде цену својих услуга - онога што ставе на тржиште, а и стављају јер има вредност.

Одредба која је предложена да се брише, је одредба којом је дефинисана занатска радња. Оцењено је да ова одредба треба да се обрише имајући у виду да је недовољно прецизна и јасна и да је у пракси производила разноразна тумачења па се често није могла, због тога ни применити.

Члан 39. Закона предлаже измену члана 176. важећег закона ради правно-техничког усаглашавања одреднице која се односи на надлежан орган у смислу целог закона, а у складу са Методологијом за израду прописа.

Члан 40. Закона предлаже измену у члану 177. став 1, а у вези са предложеном изменом члана 117. важећег закона. Предложеном изменом се прецизира да се члан 177. односи на одређивање јединствене тарифе накнада која припада произвођачима фонограма и интерпретаторима чије интерпретације су забележене на фонограму, а не и накнаду која припада интерпретаторима чије интерпретације су забележене на носаче звука и слике (глимци). Предложеним изменама члана 117. глумцима је дато право на накнаду у случају емитовања и реемитовања њихових забележених интерпретација а то право глумаца се не остварује на начин прописан чланом 177. став 1. важећег закона.

Члан 41. Закона предлаже правно-техничко усаглашавање чл. 177. и 178. важећег закона везано за одреднице која се односе на надлежан орган у смислу целог закона, а у складу са Методологијом за израду прописа.

Члан 42. Закона предлаже измену одредбе члана 180. став 1. важећег закона тако да се отклоне уочене разлике у њеном тумачењу у пракси. Одредбом је утврђена правна претпоставка у корист организације према којој организација има овлашћење да делује за рачун свих домаћих и страних носилаца ауторског односно сродних права у погледу оних права и оних врста предмета заштите који су обухваћени њеном делатношћу.

Члан 43. Закона предлаже измену одредбе члана 181. став 1. важећег закона тако што се прецизира да податке и информације из тог члана организација треба да објави само на свом сајту, а не и у неким другим медијима, чиме се избегавају непотребни трошкови, имајући у виду да сајт организација има све атрибуте носача информација доступног јавности.

Члан 44. Закона предлаже измену члана 184. став 2. важећег закона Трошкови организација за колективно остваривање ауторског и сродних права морају да буду разумни и настали у интересу носилаца права, али и у чврстој вези са интересима аутора и носилаца сродних права. Организација добија дозволу за рад зато да би остваривала интересе својих чланова, пре свега, да би у њиховом интересу прикупљала накнаду од корисника коју они сами не могу да прикупе, и да би је на најефикаснији и најправичнији начин расподелила. Ради остварења тог циља, а зарад што успешнијег и ефикаснијег рада организација, закон им признаје монопол у вршењу тих послова. То је у великој мери јединствена привилегија на сваком савременом, модерном тржишту, на којем важе закони тржишне утакмице и конкуренције. Аутори и носиоци сродних права немају могућност да бирају хоће ли своја права да повере једној или другој организацији, већ су по сили закона упућени само на једну која има дозволу за рад. Недостатак конкуренције значи и недостатак значајног објективног, упоредног и/или корективног фактора који би приморао да се, у претпостављеним условима постојања више организација које раде исту врсту посла, организације међусобно боре за своје чланство, поред осталог, и нижим трошковима рада. Држава, која је дозволила и успоставила описани монопол, суштински је одговорна за успостављање механизма контроле мере, обима и разлога трошења новца чланова организација, управо у њиховом интересу.

Предложеном изменом у члану 184. важећег закона се прописује и крајњи рок у коме организације морају да расподеле и исплате новац прикупљен од корисника на име накнаде за искоришћавање ауторских дела и предмета сродних права у претходној години. Тај рок је 31. децембар текуће године. Истовремено, остављена је могућност домаћим организацијама да у оправданим случајевима накнаду исплаћују и по протеклу прописаног рока. Предложене одредбе у овом члану Закона дефинисане су по узору на предлог Директиве ЕУ о колективном остваривању ауторског и сродних права и мултитериторијалном лиценцирању права на музичким делима за *on line* коришћење на унутрашњем тржишту.

Члан 45. Закона предлаже формулацију члана 189. важећег закона тако да он прецизира предмет ревизије, имајући у виду да он није јасан из формулације која постоји у важећем закону. На овај начин предметни члан се усклађује са чланом 190. важећег закона.

Члан 46. Закона предлаже измену формулације члана 190. важећег закона која не прецизира шта годишњи извештај о пословању организације и годишњи обрачун накнаде морају да садрже. Предложеном изменом се прецизира шта тачно годишњи извештај о пословању мора да садржи.

Као посебно важан део годишењег извештаја о пословању организација за колективно остваривање ауторског и сродних права, издваја се годишњи обрачун накнада. Закон детаљно уређује шта чини минимум информација које годишњи обрачун накнада мора да садржи. Годишњи обрачун накнада је извештај о извршеној расподели накнада који треба да пружи транспарентну слику, најпре за чланове организација а потом и за све друге заинтересоване субјекте, о томе да ли је прикупљен новац расподељен у одговарајуће новчане фондове у складу са планом расподеле, колико је средстава прикупљено, колики су трошкови организације, колико је средстава опредељено за расподелу, колики је износ расподељених а неисплаћених накнада, образложење зашто евентуално расподела није извршена у законом предвиђеном року и тако даље.

Поред годишењег обрачуна накнада, као веома важан документ који ће организација морати да достави надлежном органу издваја се посебан извештај о средствима издвојеном за културне намене и за унапређење пензијског, здравственог или социјалног статуса чланова организације. Реч је о значајним новчаним средствима, а Закон предлаже обавезу организацију да о том питању одлуку донесе скупштина организације. Такође, споменути извештај мораће да садржи образложење такве одлуке, што такође доприноси њеној транспарентности.

Укратко, предложеном допуном одредбе члана 190. важећег закона се прецизира да годишњи обрачун накнаде мора да буде сачињен у складу са планом расподеле организације и да мора да садржи све чињенице (све релевантне доказе) на којима се расподела убране накнаде заснива. Предметне одредбе имају за циљ избегавање било какве непрецизности и произвољности у писању извештаја организација. Предложене одредбе у овом члану Закона дефинисане су по узору на предлог Директиве ЕУ о колективном остваривању ауторског и сродних права и мулти територијалном лиценцирању права на музичким делима за *on line* коришћење на унутрашњем тржишту. Наведеним, предлагач исказује спремност да антиципира решења из *acqui-ja*

Члан 47. Закона предлаже исправку нормативно-техничке грешке у члану 201а важећег закона, а тиче се потребе да се на начин прописан Методологијом за израду прописа, правилно означи орган коме се доставља предлог тарифе.

Члан 48. Закона предлаже брисања става 2. члана 201б важећег закона, имајући у виду да су одредбама чл. 173-178. важећег закона јасно прописани начини одређивања

тарифе накнада. Тарифу увек одређује организација кроз преговоре са репрезентативним удружењем корисника. Ако преговори не успеју, предлог тарифе одређује Управни одбор организације и доставља је надлежном органу на сагласност. Такође, наведеним члановима су прописане и ситуације када тарифу заједнички утврђује више организација. У том случају, организације морају заједнички да преговарају са репрезентативним удружењем корисника, односно, заједнички да се обрате надлежном органу и поднесу захтев за давање сагласности. Независно од тога када је која организација основана и колико дуго обавља послове колективног остваривања права, правила су иста за сваку од тих организација, те предност нема ни „најстарија” ни „најмлађа”. Из наведених разлога одредба чл. 201б став 2. важећег закона је сувишна.

Члан 49. Закона предлаже измене у члану 201в важећег закона тако да се изврши прецизирање прилога који морају да чине саставни део захтева за сагласност на предлог тарифе. Оцењено је да је, за поступак који ће по подношењу захтева за давање сагласности да води надлежни орган, од велике важности да уз предлог тарифе, организација достави и образложење предлога тарифе, нарочито да образложи зашто се одлучила за одређени критеријум за одређивање накнаде, као и да објасни и образложи предложено висину накнаде. Уз образложење, организација ће бити дужна да достави и образложење предложеног износа најниже накнаде за искоришћавање предмета заштите. Наведено је важно и зато да би надлежни орган могао ефикасније да утврди да ли је организација приликом одређивања предлога тарифа поштовала сва начела за одређивање тарифе која су законом прописана. На овај начин олакшаће се и убрзати поступак давања сагласности на тарифу од стране надлежног органа, а организације ће одговорније приступати утврђивању предлога тарифе након свеобухватне анализе и оцене стања. Ово ће, према очекивању предлагача, повећати одговорност организација приликом утврђивања Предлога тарифа.

Члан 50. Закона предлаже измену члана 201г важећег закона, тако да се детаљније уређује поступак надлежног органа по захтеву за давање сагласности. Предложено је да, уколико надлежни орган утврди да предлог тарифе није одређен у складу са одредбама закона, да свој образложен став изнесе у допису и позове организацију да у остављеном року уреди предлог тарифе у складу са примедбама изнетим у допису. На образложени захтев организације, надлежни орган ће продужити рок за уређење предлога тарифе. Уколико организација у остављеном накнадном року не уреди предлог тарифе према примедбама надлежног органа, надлежни орган ће донети тарифу. На овај начин је обезбеђено да се трајање поступка за давање сагласности ограничи, а не да траје у недоглед. Такође, предложеним изменама је дато овлашћење надлежном органу да сам утврди тарифу у случају да организација не уреди поднети предлог тарифе у складу са примедбама.

Члан 51. Закона предлаже допуну члана 201д став 1. важећег закона тако да се прецизира да евиденција коју воде радиодифузне организације мора да се односи не само на ауторска дела, већ и на предмете сродних права, дакле да Регулаторно тело за електронске медије (раније Републичка радиодифузна агенција) води електронску евиденцију, не само емитованих или реемитованих ауторских дела (музике, филмова итд.), већ и емитованих и реемитованих фонограма, видеограма, интерпретација и тако даље.

Члан 52. Закон предлаже нови члан 204а ради усклађивања са одредбама члана 4. Директиве 2004/48/ЕУ.

Круг лица која могу да поднесу тужбу због повреде ауторског и сродних права у важећем закону је ужи од оног који предвиђа Директива 2004/48/ЕУ те се новим чланом 204а та неусаглашеност отклања. Поред наведених лица, право на тужбу, у складу са чланом

4. Директиве 2004/48/ЕЗ, стекле су и организације за колективно остваривање ауторског и сродних права.

Члан 53. Закона предлаже измене члана 205. важећег закона који одређује шта тужилац може тужбом да захтева. Изменама у овом члану тужбени захтеви се проширују на одузимање или искључење из промета предмета којима је извршена повреда, као и алата и опреме уз помоћ којих су произведени предмети којима је извршена повреда права. Ради се о мерама које у потпуности могу да остваре основни циљ због кога се тужба подноси. Такође, прецизира се да ће спровођење ових мера бити без било какве накнаде лицу за које се утврди да је повредило право. Интервенцијама у члану 205. одредбе овог члана усклађују се са чл. 10.1, 10.3. 11. и 13. Директиве 2004/48/ЕУ.

Члан 54. Закона предлаже измену члана 206. важећег закона, тако да се овај пропис усклађује са чланом 13. Директиве о спровођењу права интелектуалне својине 2004/48/ЕЦ. Приликом одмеравања висине штете због повреде ауторског и сродних права, суд се ће узети у обзир, ако је повреда права учињена намерно или крајњом непажњом, све околности конкретнег случаја, као што су негативне економске последице које трпи оштећени, укључујући изгубљену добит, добит коју је штетник остварио повредом права, као и околности које немају економски карактер, као што је неимовинска штета.

Члан 55. Закона предлаже измене у члану 208. важећег закона тако да се врши усклађивање са чланом 6.2.а Директиве о хармонизацији одређених аспеката заштите ауторског и сродних права у информатичком друштву. Пре свега, прецизира се да се као повреда права сматра производња, увоз, стављање у промет, продаја, закуп, рекламирање у сврху продаје и закупа, поседовање у комерцијалне сврхе, уређаја, производа или компоненти или пружање услуга које су: промовисане, рекламиране или продаване са циљем заобилажења било које ефикасне технолошке мере, односно које имају делимичну комерцијалну употребу или сврху али које се користе и за заобилажење ефикасних технолошких мера, односно примарно дизајниране, произведене, прилагођене или приказане у циљу омогућавања или олакшавања заобилажења ефикасних технолошких мера.

Чланом 56. Закона се прецизира ко може да тражи уклањање технолошких мера на основу одредаба о ограничењима ауторског права. Ефикасна технолошка мера је одређени уређај, технологија, рачунарски програм и тако даље, који служи да спречи неовлашћено коришћење нечијег ауторског дела. На пример, алгоритам који спречава нелегално копирање музичког диска представља такву технолошку меру. Невлашћено уклањање технолошке мере представља повреду ауторског права. С друге стране, одређена лица, на основу одредаба о ограничењима и изузецима од ауторског права, могу да користе туђа ауторска дела без дозволе аутора и без плаћања ауторско правне заштите. Због чињенице да су примерци одређених ауторских дела или предмета сродних права обезбеђени и да се због технолошких препрека не могу копирати - таква лица могу да дођу у ситуацију да фактички не могу да копирају туђе ауторско дело, и поред тога што на то по закону имају право. На захтев таковог лица – лица које има право да тражи уклањање технолошке мере на основу одредаба Закона о ауторском и сродним правима, носилац ауторског права који је поставио технолошку меру дужан је да је уклони. Закон у том погледу предвиђа да је “носилац права који користи технолошке мере према одредбама закона дужан је да лицима која на основу одредби овог закона о ограничењима ауторског права имају законити приступ примерку дела и предмету сродног права, на њихов захтев, у најкраћем могућем року, омогући да остваре садржајна ограничења права, изменом или отклањањем технолошких мера или на други начин”.

У важећем закону је круг корисника који могу да захтевају уклањање технолошких мера шире постављен него што је то случај са Директивом о хармонизацији заштите одређених аспеката ауторског права и сродних права у информатичком друштву. Наиме, носилац права који користи технолошку меру заштите је по важећем закону дужан да лицу које, на основу одредби о ограничењима ауторског права (дакле – свих одредби о ограничењима), има право приступа ауторском делу, омогући да оствари своја права. Свако ко по нашем закону има право да користи туђе ауторско дело, без дозволе аутора и без плаћања накнаде, има право да од носиоца права тражи уклањање технолошких мера. Директива међутим каже да то право – право да траже уклањање технолошких мера, имају само корисници ограничења из члана 5(2)(а), (2)(ц), (2)(д), (2)(е), (3)(а), (3)(б) и (3)(е). На пример, право да тражи уклањање технолошке мере, има библиотека, школа и тако даље зато што се на тај начин штити и јавни интерес. Затим, исто право има и корисник из члана 5(3)(е) – који може да копира туђе ауторско дело ако је то потребно ради вођења судског или управног поступка. Ту још спадају и 5(3)(а) – коришћење за потребе наставе, научног истраживања и тако даље, као и 5(3)(б) – ограничење у корист лица са хендикепом. У том погледу, предложена је измена члана 208а тако да право на уклањање технолошких мера, на основу одредби о ограничењима ауторског права могу да захтевају корисници из чланова: 42. (лице које може да умножава дело због вођења судског или управног поступка), 44. (лице које може да умножава дело у наставне сврхе), 45. (право библиотека, архива, музеја, да умножавају ауторска дела за своје сопствене архивске потребе) 50. (право радиодифузних организација које имају дозволу за емитовање ауторског дела да га сниме на телесни носач. Ако је то дело на оптичком диску или неком сличном носачу, радиодифузна организација ће моћи да због напред описаних потреба захтева уклањање технолошких мера, ако је носач звука или слике заштитећн таквом мером) и 54. (лица са инвалидитетом ће имати право да траже уклањање технолошке мере у складу са законом).

Члан 57. Закона предлаже измену члана 210. важећег закона, тако да се врши усклађивање овог прописа са одредбом члана 260. Закона о извршењу и обезбеђењу, као и са одредбом члана 9. и члана 11. Директиве 2004/48/ЕУ који предвиђа да државе чланице морају да осигурају да у одређеним случајевима привремене мере буду донесене без саслушања туженика, посебно онда када би такво одлагање могло нанети штету тужиоцу. Изменама се обезбеђује ефикаснија заштита носиоца права. Институти привремених мера и мера обезбеђења доказа су од одлучујућег значаја за ефикасну заштиту ауторског права и других права интелектуалне својине, па се овим изменама и допунама отклања могућност настанка штете која може да буде проузрокована разним процесним разлозима, као што је, између осталог, и саслушање противне странке.

Члан 58. Закона предлаже нове чланове 210а и 210б. Новим чланом 210а правно се уређује ситуација када је на основу решења суда одређена привремена мера. Лице чије је право повређено, мора да оправда одређивање привремене мере подношењем тужбе суду у року од 30 дана од дана доношења решења о одређивању привремене мере. Овај члан такође уређује и питање правних последица непокретања тужбе ради оправдања привремене мере, као и питање накнаде штете лицу против кога је привремена мера неоправдано одређена. Новим чланом 210б уређује се питање обезбеђења доказа који се не налазе у поседу странке која се на њих позива, већ неке друге странке. Суд у том случају може да наложи тој странци, у чијем поседу се доказ налази, достављање таквог доказа, под условом да се тиме не наруши тајност података. На овај начин, наш закон се усклађује са одредбом члана 6(1) Директиве 2004/48/ЕУ.

Члан 59. Закона предлаже измену члана 211. став 1. важећег закона у циљу усаглашавања са одредбом члана 260. Закона о извршењу и обезбеђењу, као и са одредбама члана 6(1) и 7(1) Директиве 2004/48/ ЕУ. Измењен члан садржи бројне новине. Како је предложеном одредбом члана 62. Закона предложен нови члан 214а који прописује да се на поступак по (тужби, предлогу за одређивање привремене мере и) предлогу за обезбеђење доказа сходно примењују одговарајуће одредбе закона којим се уређује парнични поступак (и закона којим се уређује поступак извршења и обезбеђења), овом одредбом члана 59. Предлога Закона предложена измена дела одредбе члана 211. став 1. важећег закона о ауторском и сродним правима која изричито уређује материју која је општим прописима већ уређена - да захтев за обезбеђивање доказа мора да садржи основ за закључак суда о постојању оправдане бојазни да ће докази бити уништени или да ће их касније бити немогуће прибавити. Ни из правнотехничких, а ни других разлога нема потребе да се у овој одредби институт обезбеђење доказа на неки „видљивији” начин „доводи у везу” са конкретним чланом важећег закона о парничном поступку или упућивањем на примену одређене одребе о обезбеђењу доказа одређеног/важећег закона којим се уређује парнични поступак. Дакле, неспорно је да овај закон није *lex specialis* у односу на прописивање садржине захтева за обезбеђење доказа, нити има основа да утврди друге услове за поступање суда у односу на оцену да ли доказе треба обезбедити, нити да понавља одредбу прописа који институт обезбеђења доказа уређује. Закон уводи само услов - заштиту поверљивих информација, под којим суд доноси решење о обезбеђивању доказа, ако се процени да испуњеност услова у односу на лице које предлеже обезбеђење и у односу на оправданост њиховог обезбеђивања. Суд ће применом новог члана 214а сходно применити општу одредбу оне главе важећег закона којим се уређује одређени институт парничног поступка (у конкретном случају институт обезбеђења доказа), а може одредити њихово обезбеђивање само ако лице (које учини вероватним да је његово ауторско или сродно право повређено/да ће бити повређено) у захтеву за обезбеђење укаже на околности због којих је оправдана бојазан да ће докази бити уништени или да ће их касније бити немогуће прибавити. На захтев носиоца права који учини вероватним да је његово ауторско или сродно право повређено, односно да може доћи до повреде тог права или да постоји опасност од настанка неотклоњиве штете, као и да постоји оправдане бојазни да ће докази чије се обезбеђење предлаже бити уништени или да ће их касније бити немогуће прибавити, суд може одредити меру обезбеђења доказа, уз сходну примену и осталих одредби важећег закона о парничном поступку који уређује поступање суда у односу на институт обезбеђења доказа. Напомиње се да је и у односу на овакво решење добијено позитивно мишљење министарства правде.

Члан 60. Закона предлаже измену члана 212. важећег закона тако да се врши и усклађивање са одредбом 7(1) Директиве 2004/48/ЕУ. Овом одредбом предвиђа се да суд може да одреди обезбеђење доказа одмах по пријему предлога за обезбеђење доказа и без изјашњења лица од кога се докази прибављају, а нарочито ако постоји опасност да због одлагања предлагач претрпи ненадокнадиву штету или ако постоји очигледан ризик да ће доказ бити уништен. Предложеном изменом важећег закона се прописује да ће суд, у случају неподношења тужбе у прописаном року, на предлог лица против кога је одређена привремена мера, односно обезбеђење доказа, укинути решење којим је одређена привремена мера, односно обезбеђење доказа, обуставити поступак и укинути спроведене радње. Прописивањем наведене санкције за случај неподношења тужбе, отклања се свака могућност злоупотребе ових института, што је од значаја са становишта правне сигурности уопште. Овакво решење је у складу са чланом 291. Закона о извршењу и обезбеђењу и са

чл. 7. и 9. Директиве 2004/48/ЕУ.

Члан 61. Закона предлаже измену члана 213. важећег закона тако што се пре свега врши његово усклађивање са чланом 8. Директиве 2004/48/ЕУ, значајним проширењем круга лица којима суд може да наложи доставу информација или документације. Информације о повреди ауторског права и сродних права суд може да тражи не само од лица које је извршило повреду права, већ и од трећих лица која су са тим лицем у пословном смислу повезана. Тако је прецизирано да се информације могу тражити од лица које поседује робу којом се повређује ауторско право или сродно право или од лица које пружа услуге којима се повређују та права. Примера ради - власник малопродајне радње са одевним артиклима набави мајце са ликом Микија Мауса од произвођача који није имао лиценцу компаније Дизни да користи лик Микија Мауса (власник малопродајне радње је дужан да пружи информације о лицу од кога је робу прибавио). На овај начин шири се круг лица којима суд може наложити достављање информација. Такође, предложеним новим ставом 3. прецизира се које су то информације чије достављање суд може да захтева од лица које је извршило повреду права. Одредбе оба нова става су усклађене и са одредбом члана 8. Директиве ЕУ бр. 2004/48/ЕУ и представљају стандард у модерним прописима о индустријској својини, којом се употпуњавају одредбе закона о грађанскоправној заштити права. Неспорно је да сва лица из тог проширеног круга којима суд може наложити достављање информација у судском поступку - процесном смислу имају својство сведока. Стога и на овом месту треба имати у виду и одредбу члана 54. Закона које новом одредбом члана 214а упућује на сходну примену одговарајућих одредби закона који уређује парнични поступак и закона којим се уређује поступак извршења и обезбеђења. Указујемо и да је предложеним новим ставом 5. тачка 3) члана 213. Закона указано да лице (позвано од суда у својству сведока), од кога се траже информације, има право да се одбије давање информација којим би се признало учешће у повреди права или учешће ближе родбине у повреди права. И у том погледу, примењиваће се сходно одредбе важећег закона којим се уређује (позивање сведока) и право да се одбије сведочење по основу степена/врсте/основа родбинске везе. Дакле, у овом моменту конкретна одредба одељка „Сведоци“ у члану 249. став 1. важећег Закона о парничном поступку (и обавезу суда из става 2. да на то право упозори лице које је позвано да сведочи) уређује опште услове под којима лице које је позвано да сведочи има право да ускрати одговор на поједина питања из оправданог разлога, а као нарочито оправдан разлог је наведен онај у коме би одговором „на та питања изложио тешкој срамоти, знатној имовинској штети или кривичном гоњењу себе или своје сроднике по крви у правој линији до било ког степена, а у побочној линији закључно до трећег степена, свог супружника или ванбрачног партнера или сроднике по тазбини закључно до другог степена и онда кад је брак престао, као и свог старатеља или штићеника, усвојитеља или усвојеника.” Предлагач сматра да је одредницом „ближа родбина” извршено јасно, правилно и одређено упућивање на сходну примену (одговарајуће одредбе) ЗПП, имајући у виду да цитирана одредба прецизира степене/врсте породичних веза које се могу обухватити генеричком синтагмом ближа родбина (биолошка/ тзв. ужа/ (ван)брачна). Напомиње се да је и у односу на овакво решење добијено позитивно мишљење министарства правде.

Чланом 62. Закона предлажу се нови чланови 214а и 214б.

Члан 214а прописује да се на поступак по тужби, предлогу за одређивање привремене мере и предлогу за обезбеђење доказа сходно примењују одговарајуће одредбе закона којим се уређује парнични поступак (и закона којим се уређује поступак извршења и обезбеђења). Поред тога, значај спорова из ове области је такав да не би требало да се решавају сумарно

и да је оправдана могућност улагања жалбе на пресуду и због погрешног и непотпуно утврђеног чињеничног стања. У општој парници цензус за спор мале вредности је динарска противвредност од 3.000 евра, а у привредним споровима је 30.000 евра што би значило да би многи од ових спорова због високог цензуса за спор мале вредности били решавани по правилима за спорове мале вредности. На овај начин даје се на тежини, на озбиљности парнице у овој области, чиме се посредно доприноси унапређењу заштите ауторског и сродних права у нашој земљи. У текст важећег закона се предлаже увођење одредбе према којој је „ревизија увек дозвољена у споровима због повреде ауторског и сродних права када се не односе на имовинско-правни захтев”. Потребно је направити разлику између спорова који се воде због повреде ауторског или сродних права и спорова који за предмет имају исплату одређеног потраживања по основу коришћења ауторског дела или предмета сродних права. У овом потоњем случају не би било оправдано увек дозволити ревизију пресуде, већ би право на ревизију зависило од вредности побијаног дела. Међутим, нужно је да ревизија буде дозвољена без обзира на вредност спора у споровима који се односе на случајеве повреде ауторског и сродних права (заштита самог права).

Члан 214б предвиђа да заштита рачунарских програма и заштита база података предвиђена овим законом, неће утицати на одредбе других прописа. Одредбе закона којима се уређује заштита рачунарских програма не утичу на примену других прописа, као што су прописи који уређују заштиту патента, жига, дизајна, топографију полупроводничких производа, пословне тајне, као и нелојалну конкуренцију. Одредбе о заштити база података немају никаквог утицаја на одредбе ауторског права, сродних права или било којих других права или обавеза које постоје на подацима, делима, или другим материјалима који су садржани у базама података, нити имају утицаја на патентна права, жигове, индустријски дизајн, заштиту националног блага, законе о рестриктивној пракси и нелојалној конкуренцији, заштити података и приватности, приступу јавним документима и уговорном праву.

Члан 63. Закона предлаже измене члана 215. важећег закона предвиђањем нове/додатне одговорности за организације за колективно остваривање ауторског и сродних права. Сматраће се да је организација за колективно остваривање ауторског и сродних права начинила привредни преступ ако није расподелила прикупљене накнаде у складу са планом расподеле, до одређеног датума у години. Такође, било је неопходно да се уведу санкције за емитере који не воде електронску евиденцију ауторских дела и предмета сродних права. Без могућности санкције која би се изрицала према несавесним емитерима, не би било могуће ефикасно спровести обавезу вођења електронске евиденције ауторских дела и предмета сродних права која је прописана одредбом члана 201д важећег закона.

Члан 64. Закона предлаже измене члана 217. важећег закона предвиђањем нове/додатне одговорности за организације за колективно остваривање ауторског и сродних права. Неиспуњавање одређених обавеза од стране организација за колективно остваривање ауторског и сродних права, сада је први пут прописано као прекршај. Тренутно, орган који врши надзор над радом организација за колективно остваривање ауторског и сродних права има врло мало санкција којима би могао да утиче на њих да поштују своје законске обавезе и обавезе из њихових општих аката. Једина мера која Заводу за интелектуалну својину стоји на располагању, јесте одузимање дозволе за рад организацији, у складу са чланом 162. важећег закона. У неким случајевима, међутим, та и једина и најтежа мера није оправдана, те постоји оправдани разлог да се у Закону предвиди извесна градација санкција које би се примењивале према организација које не поштују закон, примерено степену/врсти конкретне повреде.

Члан 65. Закона је део прелазних и завршних одредби. С обзиром да је чланом 5. Закона предложена измена члана 147. важећег закона (којом је продужен рок трајања имовинских права интерпретатора чије интерпретације су снимљене на фонограм као и права произвођача фонограма, тако што је рок трајања продужен са 50 на 70 година, уколико је интерпретација снимљена на фонограм у року од 50 година од дана настанка интерпретације који је у истом року издат или објављен, односно уколико је фонограм издат или објављен у року од 50 година од дана настанка фонограма), то је било потребно јасно прецизирати од када и за које фонограме и интерпретације се ова одредба примењује. На овом месту, наглашава се да се одредбе о продужетку рока трајања имовинских права интерпретатора и произвођача фонограма односе само на она права интерпретатора која нису истекла до дана ступања на снагу овог закона, као и на фонограме и на њима забележене интерпретације који ће настати након ступања на снагу овог закона.

Члан 66. Закона је део прелазних и завршних одредби. С обзиром да је чланом 10. Закона предложено увођење јединственог начина израчунавања рокова заштите имовинских права на музичким композицијама са речима, како би се одредбе домаћег прописа ускладиле са одредбом члана 1. став (1) Директиве 2011/77/ЕУ, то је било неопходно и у прелазне и завршне одредбе унети одговарајућу одредбу и јасно прецизирати од када се ова одредба примењује. На овом месту, наглашава се да се одредбе о новом начину израчунавања рокова заштите имовинских права на музичким композицијама са речима примењују на музичка дела са речима код којих право аутора текста или аутора композиције за музичко дело са речима није истекло на дан ступања на снагу овог Закона као и на музичка дела са речима која су створена после тог датума. Такође, чланом 12. Закона је уведено ново право на накнаду за интерпретаторе чије интерпретације су забележене на носач звука и слике, те је било потребно јасно прописати на које интерпретације се ова одредба примењује. Предложено је да се члан 117. став 1. тачка 2. закона примењује на интерпретације које су забележене на носач звука и слике код којих право интерпретатора није истекло до дана ступања на снагу овог закона, као и на интерпретације које настану након ступања на снагу овог закона.

Члан 67. Закона је део прелазних и завршних одредби. Предложеним одредбама Закона, кроз чл. 122а, 122б и 122в су уведена нова права интерпретатора чије интерпретације су забележене на фонограм, а које су у вези са продужавањем ових права са 50 на 70 година од дана законитог објављивања односно издавања, а предложеном одредбом члана 50. Закона прецизирано је на које интерпретације и које фонограме се примењују одредбе чл. 122а, 122б и 122в.

Члан 68. Закона је део прелазних и завршних одредби. Овим чланом прописан је начин на који ће организације поступати од момента ступања на снагу измена и допуна, а до доношења тарифа за јавно саопштавање које ће бити у складу са одредбама тог закона. Ступањем на снагу Закона, престаће да важе одредбе о јединственој, обједињеној накнади аутора, интерпретатора и произвођача фонограма, али ће на снази остати постојећа тарифа која прописује обавезу прикупљања јединствене накнаде за све три категорије носилаца права. Стога је неопходно предвидети да до доношења нових тарифа, у складу са одредбама Закона, организација која заступа музичке ауторе наплаћује 50% износа предвиђеног постојећом тарифом за јавно саопштавање, а организација која заступа интересе произвођача фонограма, преосталих 50% предвиђеног тарифом.

Члан 69. Закона је део прелазних и завршних одредби. Исцрпљење права аутора на стављање у промет примерака његовог дела настаје када тај примерак ауторског дела вољом аутора или носиоца права, буде стављен у промет. Да не би дошло до сукоба права

својине и права интелектуалне својине, претпоставља се да аутор не може да спречи законитог власника примерка дела, (на пример књиге), да ту књигу даље препрода. Ауторово право на стављање у промет тог примерка дела је исцрпљено. Према одредбама члана 21. став 3. важећег закона, право аутора на стављање у промет примерака дела не делује према власнику примерка дела који је тај примерак легално прибавио у Републици Србији. То је принцип националног исцрпљења права.

Имајући у виду да је европским директивама предвиђено такозвано комунитарно исцрпљење права, то је овом прелазном одредбом члана 64. Закона предвиђено да се одредба члана 21. став 3. важећег закона, која се односи на исцрпљење права, примењује и у случају да је власник примерка дела тај примерак легално прибавио у држави чланици Европске уније. Предложена одредба примењиваће се од дана пријема Републике Србије у Европску унију. До тада се примењује национално исцрпљење права.

Члан 70. Министарство привреде је дана 15.10.2014. године упутило поднесак предлагачу у којем стоји да се не слаже са предложеним одредбама члана 31. и 32. Нацрта закона. Као компромис, Министарство привреде је предложило да се примена одредбе члана 171а одложи до ступања Републике Србије у пуноправно чланство ЕУ. Предлагач сматра да је оправдано прихватити предлог да се примена одредбе члана 171а, према којој занатлије у Републици Србији не морају да плаћају накнаду за јавно саопштавање музичких дела, интерпретација и фонограма, одложи до ступања Републике Србије у пуноправно чланство Светске трговинске организације (СТО). Предлагач наглашава да је право аутора, интерпретатора и произвођача фонограма на накнаду од јавног саопштавања њихових дела, њихово приватно право, а не парафискални намет, те да им то право признају Бернска конвенција, Римска конвенција, ТРИПС споразум као и релевантне директиве ЕУ. Увођење обавеза плаћања накнаде за јавно саопштавање музичких дела, интерпретација и фонограма је један од услова за улазак Србије у СТО и Европску унију. С друге стране, Министарство привреде је сматрало да постоји општи интерес да се подржи домаћи занатски сектор у тешким економским околностима у којима се земља налази, поред осталог и тако, што ће занатлије бити ослобођење плаћања накнаде за јавно саопштавање музичких дела, интерпретација и фонограма. Предлагач прихвата такво решење, али само до тренутка док Србија не ступи у пуноправно чланство Светске трговинске организације.

Члан 71. Закона садржи завршну одредбу о ступању законског текста на правну снагу.

III. ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА ПОТРЕБНА ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ЗАКОНА

За спровођење овог закона средства су обезбеђена у оквиру раздела 40 - Завод за интелектуалну својину и није потребно издвајање додатних средстава из буџета Републике Србије за те намене.